

kehitys utveckling

MAALISKUU 1.2016

KÄDESTÄ SUUHUN

Kolme viidestä afrikkalaisesta elää maaseudulla omavaraistaloudessa. Suomalaisetkin pohtivat, mistä heille syntyisi pienviljelyn rinnalle muuta työtä ja toimeentuloa.

KUVA SAMULI SIIRALA

Mari Tikkanen syntyi Turkissa ja vietti lapsuutensa Bangladeshissa ja Norsunluurannikolla. Myöhemmin hän opiskeli Suomessa ja Britanniassa sekä työskenteli Pakistanissa, Yhdysvalloissa ja Intiassa. Vuonna 2008 Tikkanen perusti yrityksen, joka alkoi kehittää luovia ratkaisuja naisten ja lasten terveydenhuoltoon ja hyvinvointiin kehittyvissä maissa. Yrityksen nimi M4ID tulee sanoista Marketing for International Development. M4ID:n asiakkaina on tunnettuja kansainvälisiä säätöitä ja järjestöjä.

S. 48

Egyptin pääkaupungissa Kairossa asuu 15,6 miljoonaa ihmistä. Se on yksi maailman 34 megapolista eli kaupungista, jossa asuu yli kymmenen miljoonaa ihmistä. Kairon väkiluvun ennustetaan kasvavan lähivuosina jo siksi, että kaupungissa syntyy neljä kertaa enemmän ihmisiä kuin kuolee.

Samaan aikaan vesi uhkaa loppua. Jo nyt Kairo on maailman kalliivin pääkaupunki. Kesäisin lämpötila saattaa nousta neljään-kymmeneen asteeseen.

Kuvassa liikenne soljuu ja katukauppa käy Port Said Streetillä.

MARTIN ROEMERS

4 MAAILMAN MAKASIINI

11 PÄÄKIRJOITUS

12 PERUSKOULUTUS ON YLITSE MUIDEN

Mitkä keksinnöt ovat edistäneet eniten inhimillistä kehitystä maailmassa? *Kehitys-Utveckling* kysyi, asiantuntijat vastasivat.

16 SAMBIA: RISTIRIITAISET JÄÄHYVÄISET

Syrjäisen Luapulan läänin viljelijät ovat syvästi kiitollisia Suomen avusta. Silti mieltä kalvaa kysymys: olisiko 35 vuodessa pitänyt saada aikaan enemmän, kirjoittaa Suomen Sambian-suurlähettiläs Timo Olkkonen.

26 ETIOPIA: KUIVUUS KOETTELEE

El Niño yllätti, ja nyt joka kymmenes etiopialainen tarvitsee ruoka-apua.

34 KAUPUNKIELÄMÄÄ

Vuonna 2050 kaksi kolmesta ihmisestä asuu kaupungissa. Eniten kasvavat alle miljoonan asukkaan kaupungit kehittyvissä maissa, kuten Kiinassa, Intiassa ja Nigeriassa. Myös megapolit houkuttavat urbaanilla sykkeellään.

44 MYANMAR: I RÄDSLÅ FÖR MOBBERN

Myanmars muslimer blir alltmer förtryckta. Många hoppas att den nya regeringen ska ändra på det.

48 NAINEN KESKIPISTEESSÄ

Mari Tikkasen yritys M4ID kehittää luovia ratkaisuja äitien ja lasten olojen parantamiseksi.

52 KEHITYSMAIDEN TALOUDET KESKIÖÖN

Suomen kehityspolitiikkaa on päivitetty, koska maailma on muuttunut ja varat vähentyneet.

55 PAKKO MITATA

Kehitysyhteistyön tuloksista tarvitaan tietoa, mutta mitä tulee mitata ja miten, kysyy kolumnissaan Pohjoismaisen kehitysrahaston toimitusjohtaja Pasi Hellman.

56 VAPAALLA

Sodat ovat muuttaneet luonnettaan, eivätkä ne välttämättä lopu lainkaan.

58 SUOMI TEKEE

Perun rannikolla on kuivaa mutta Andeilla vettä riittää. Suomalaistutkijat auttavat ratkaisemaan yhtälöä.

59 SARJAKUVA

Järjestöjen työ puntarissa

Ensimmäiset tulokset järjestöjen työn tuloksellisuudesta julkistetaan kesällä.

ULKOMINISTERIÖ arvioi perusteellisesti kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä. Puntaroitavina ovat niiden järjestöjen ohjelmat, jotka saavat niin kutsuttua ohjelmatukea eli monivuotista rahoitusta tietyn kehitysyhteistyöohjelmansa toteuttamiseen.

Suurin osa ministeriön tuesta kansalaisjärjestöille on ohjelmatukea. Päätös järjestöjen työn arvioinnista tehtiin edellisellä hallituskaudella.

”Kansalaisjärjestöjen työn tuloksia ei ole aiemmin evaluoitu yhtä kattavasti”, ulkoministeriön kehitysevaluoinnin yksikön päällikkö **Jyrki Pulkkinen** sanoo.

Ulkoministeriossa arvioinnista käytetään sanaa evaluointi.

KOLMESSA ERÄSSÄ

Ensimmäiset tulokset kuuden kansalaisjärjestön ohjelmista valmistuvat kesäkuussa. Järjestöt ovat Suomen Lähetysseura, WWF Suomi, Suomen Pakolaisapu, Taksvärkki, Reilu kauppa ja konfliktinratkaisujärjestö CMI. Myös järjestöjen johtamis- ja raportointijärjestelmät arvioidaan.

Tulokset seuraavasta arviointikierroksesta julkistetaan keväällä 2017. Tuoloin arvioinnin kohteena ovat järjestöt, jotka tarjoavat humanitaarista apua ja kehitysyhteistyötä.

”Kolmannen osan on määrä valmistua kesällä 2017. Siinä evaluoidaan jäljellä olevat järjestöt ja vedetään yhteen koko sarjan tulokset”, Jyrki Pulkkinen kertoo.

Ulkoministeriö teettää arviot konsulttiyrityksillä, jotka valitaan tarjouskilpailuilla. Pulkkinen mukaan tuloksia

VICTOR FIDELIS SANTOSA

”KANSALAIJÄRJESTÖJEN TYÖN TULOKSIA EI OLE AIEMMIN EVALUOITU YHTÄ KATTAVASTI.”

hyödynnetään kansalaisjärjestöjen tukimuotojen uudistuksessa, jota valmistellaan parhaillaan ulkoministeriossa.

Ministeriö järjestää seuraavan ohjelmatuen hakukierroksen järjestöille vuonna 2017. Haku koskee ohjelmakautta 2018–2021.

PAREMPAA YHTEISTYÖTÄ

Suomen Lähetysseuran kehitysyhteistyöpäällikkö **Katri Leino-Nzau** uskoo, että ulkoministeriön arviointi auttaa kansalaisjärjestöjä kehittämään toimintaansa.

”Toivon myös, että yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja ulkoministeriön kanssa

paranee entisestään, kun ohjelmatukea uudistetaan.”

Myös kansalaisjärjestöt ovat kehittäneet omia järjestelmiä tulostensa arvioimiseksi. Esimerkiksi Lähetysseura arvioi kaikki hankkeensa, joihin se on saanut ulkoministeriön rahoitusta.

”Lisäksi ulkopuolinen asiantuntija arvioi ohjelmatoiminnan ja tulokset ohjelmakauden puolivälissä ja sen päätyttyä. Tuloksista on hyöttyä tulevien hankkeiden ja ohjelmien valmistelussa”, Leino-Nzau toteaa.

MATTI REMES

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

WWF Suomi on yksi kuudesta järjestöstä, jonka toiminnan tuloksellisuutta ulkoministeriö arvioi ensimmäisenä. Indonesian Borneossa Keski-Kalimantanilla on sen tuella perustettu 14 000 hehtaarin verran kylämetsiä eli hutan desoja. Niiden alueella ei saa kaataa puita, mikä suojelee sademetsäluonnon monimuotoisuutta ja parantaa dayak-alkuperäiskansan elinolosuhteita.

OHJELMATUKI JAKAUTUU 22 JÄRJESTÖLLE

TUEN SUURUUS:

53,5 miljoonaa euroa vuonna 2016. Se kattaa noin 80 prosenttia kehitysyhteistyömäärärahoista, jotka ulkoministeriö kanavoii järjestöjen kautta.

KUMPPANUUSJÄRJESTÖT:

Konfliktinratkaisujärjestö CMI, Puolueiden kansainvälinen demokraatiayhteistyö DEMO, FIDA International, Frikyrklig Samverkan, Kirkon Ulkomaanapu, Pelastakaa Lapset, Plan Suomi, Reilu kauppa, Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK, Solidaarisuus, Suomen Lähetysseura, Suomen Pakolaisapu, Suomen Punainen Risti, Suomen World Vision, Taksvärkki ja WWF Suomi.

ERITYISSÄÄTIÖT:

Abilis-säätiö, Siemenpuu ja Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS.

KATTOJÄRJESTÖT:

Kepa, Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ja Vammaiskumppanuus.

IRAK

KAUHU AJAA PAKOON

IRAKISSA surmattiin noin 19 000 ihmistä vuosina 2014–2015. Yli 36 000 haavoittui, kertoo YK:n raportti.

Noin 3,2 miljoonaa irakilaista on joutunut sisäiseen maanpakoon sen jälkeen, kun ääriliike Isis alkoi vallata alueita vuo-

den 2014 alussa. Järjestön tilillä on loputtomasti julmuuksia. Arviolta 3 500 ihmistä, pääosin naisia ja lapsia, on joutunut Isisin orjaksi. Kauhut selittävät pakolaisvirtojen kasvua Irakista Eurooppaan. (IPS)

MALAWI

Teiniäidit kouluun

”**OLIN YKSIN** ja nöyryytetty. Tuntui, että koko maailma kääntyi minua vastaan, ja jäin pois koulusta”, malawilainen **Esther Mkwakwasa** kertoo.

Hän jäi orvoksi 15-vuotiaana ja tuli pian raskaaksi. Nyt hän on 19-vuotias ja jatkaa opintojaan.

Mkwakwasa haluaa sairaanhoitajaksi. Yli puoli miljoonaa malawilaista teiniäitiä on saatu palaamaan kouluun vuodesta 2014 lähtien. Ponnistus on vaatinut

Malawilainen yksinhuoltaja Esther Mkwakwasa haluaa sairaanhoitajaksi.

CHARITY CHIMUNGU PHIRI/IPS

voimien yhdistämistä valtiolta, kyläpäälliköiltä, kirkkokunnilta sekä YK- ja muilta järjestöiltä. (IPS)

SILVA BOHRN/IPS

Emelline Mahmoud Ilyas pakeni Syyriasta Jordaniaan. Hän löysi mielekästä teke- mistä Action Aid -järjestön yhteisöpiiristä.

Kidutuksen uhrien keskuksessa. Se avasi hänelle tien ulos eristyksistä.

”Tajusin, etten ole yksin, ja toiveikkuuteni palasi.”

Ilyas löysi myös avustusjärjestö Action Aidin yhteisöpiirit, jotka kokoavat syyrialaisia ja jordanialaisia yhteen. Pian hän alkoi johtaa piirin kokouksia.

”Pääsen auttamaan itseni kaltaisia naisia, myös jordanialaisia. Keskustelemme ongelmista ja ratkomme niitä yhdessä.” (IPS)

SYYRIA

PAKOLAINEN AUTTAA TOISIA

SYYRIALAINEN kolmen lapsen äiti **Emelline Mahmoud Ilyas**, 35, selvisi vaarallisesta pako- matkasta ja evakkoelämän tuskista Jordaniassa.

Perhe onnistui pääsemään ankealta Za'atarin pakolaisleiriltä Zarqan kaupunkiin. Ilyasin mies sai työtä ja lapset sopeutuivat kouluun, mutta Ilyas kärsi yksinäisyydestä ja toimettomuudesta. Syyriassa hän oli työskennellyt korruptiota ehkäisevässä virastossa.

Ilyas osallistui psykososiaaliseen työpajaan

PAKOLAISSUUS

JUMISSA ETIOPIASSA

YK:N MUKAAN 86 prosenttia 60 miljoonasta pakolaisesta asuu kehitysmaissa. Afrikassa pakolaisia on eniten Etiopiassa, yli 700 000 Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestö IOM:n mukaan. Moni on jämähtänyt paikoilleen, toiset vaarantavat henkensä päästäkseen Eurooppaan.

”Täällä ihminen tapetaan henkisesti, sillä työtä ei saa tehdä. Se vie kaiken toivon”, valittaa 33-vuotias kongolaismies, joka on asunut Etiopiassa viisi vuotta.

Etiopia vetoaa oman kansansa köyhyyteen, jonka vuoksi se rajoittaa pakolaisten oikeutta liikkua, tehdä työtä ja opiskella.

Osa pakolaisista valitsi vaarallisen tien ja lähti helmikuussa kohti Sudan. Yleisen käsityksen mukaan Saharan lämpötila on siedettävä maaliskuussa, jolloin kannattaa jatkaa Libyaa ja edelleen Välimeren yli Eurooppaan. (IPS)

DIGIKUILU

KÖYHÄT VERKOTTA

MAAPALLON 7,3 miljardista asukkaasta alle puolet eli 3,2 miljardia ihmistä pääsee helposti internetiin. Digikoulu yli 130 kehitysmaahan ja 34 vauraan OECD-maan välillä on suuri. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöön kuuluu 34 teollisuusmaata.

Rikkaissa maissa 81 prosentilla talouksista on kotonaan internetyhteys, mutta kehitysmaissa vain 34 prosentilla. Mobiiliverkkojen ulottuvissa on kuitenkin jo 95 prosenttia maapallon asukkaista. (IPS)

➔ *Lue Kehitys-Utveckling 4.2015:sta, kuinka suur yritykset suunnittelevat ulottavansa internetverkon kehitysmaihin.*

TANSANIA

Presidentti aloitti räväkästi

AP/LEHTIKUVA/DANIEL HAYDUK

Tansanian presidentti John Pombe Magufuli peruutti itsenäisyyspäivän juhlallisuuDET ja järjesti niiden sijaan kansalliset siivoustalkoot 9. joulukuuta 2015.

hallintoon pesiytynyttä tehotto-muutta ja paljastaa väärinkäytöksiä.

Luuta on lakaissut muun muassa verohallinnossa, jossa moni korruptiosta syytetty johtaja on saanut lopputilin.

Räväkällä alulla Magufuli haluaa tehdä selvän pesäeron edelliseen presidenttiin **Jakaya Kikweeten** ja hänen hallintoonsa, joiden korruptioskandaaleista on uutisoitu näyttävästi tansanialaisissa tiedotusvälineissä.

Uuden presidentin ykkösaihe on talous. Magufuli aikoo karsia julkisen sektorin menoja ja säättää uusia lakeja, jotka helpottavat yritysten toimintaa.

MARRASKUUSSA Tansanian presidentiksi nousi **John Pombe Magufuli**, joka aloitti viisivuotisen virkakautensa vauhdikkaasti. Ensi töikseen hän päätti purkaa julkiseen

BRASILIA

Pahaa henkeä vastaan

MUNDURUKU-intiaanien elämää varjostaa ”paha henki” eli valtava patohanke, jota Brasilia puuhaa Sao Luiz Tapajós -joelle. Vesi peittää aikanaan 330 neliökilometriä maata, myös 178 asukkaan Sawré Muybun kylän.

Sao Luiz Tapajósin vesi-voimalan tehon laske-taan nousevan yli 8 000 megawattiin, kun Suomen noin 220 vesivoimalan yhteenlaskettu teho on 3 100 megawattia. Suurpadon lisäksi Amazonin sivujokeen puuhataan kuutta pienempää patoa. Brasilian hallitus poisti alueelta jo suojelumääräyksen, jotta patoja voisi rakentaa.

Munduruku-intiaaneja asuu alueella noin 12 000. ”Emme lähde mailtamme. Lain mukaan meitä ei voi siirtää, ellei uhkana ole alkuperäisasukkaita tap-pava sairaus”, sanoo Sawré Muybun kyläpäällikkö **Juarez Saw**. (IPS)

ZIMBABWE

LASTEN HIV KURIIN

ZIMBABWE on estänyt merkittävästi hi-viruksen siirtymistä äidiltä lapselle. Tehokkaan lääkinän ansiosta alle seitsemän prosenttia hiv-positiivisten naisten vauvoista saa enää tartunnan.

Kun osuus painuu alle viiteen prosenttiin, Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee maan vapaaksi äiti-lapsi-tartunnoista. Viime syksynä Opti-on B+ -lääkityksen piirissä oli jo 280 000 zimbabwelaista naista ja 234 000 hiville altistunutta lasta. (IPS)

KORKEAT YK-VIRAT

Naisten uranäkymät heikentyneet

YK:SSA USKOTAAN vahvasti, että järjestö saa ensi vuonna historiansa ensimmäisen naispääsihteerin.

Muuten naisten asema YK:ssa on heikentynyt, sanoo tutkija **Karin Land-**

gren. Hän raportoi, että viime vuonna YK:n osastopäälliköiksi eli alipääsihteeriksi nimitettiin 22 miestä ja 2 naista. Peräti 6 naispuolista alipääsihteerää vaihdettiin miehiin. (IPS)

PAKISTAN

Mehiläiset tuovat leipää

PAKISTANIN Chakwalin alueen 1,5 miljoonasta asukkaasta 90 prosenttia elää maanviljelyllä ja kärsii sadeveden puutteesta. Maapähkinäviljelijöiden sadot ovat jääneet viime vuosina puoleen aiemmasta.

”Onneksi olen pystynyt korvaamaan menetykset hunajanmyynnillä”, sanoo **Hakim Khan** Ggoolin kylästä.

Hän kuului 141 viljelijän joukkoon, joka kursitettiin mehiläishoitajiksi Pakistanin köyhyyden lievittämisrahaston tuella. (IPS)

WAMBI MICHAEL / IPS

Joshua Wamukota Keski-Ugandasta istuttaa banaaneja kahvipensaidensa lomaan.

BRITANNIA

LISÄÄ APUA KONFLIKTIMAILLE

BRITANNIAN hallitus julkisti marraskuussa uuden kehitys yhteistyön strategian, joka siirtää avun painopistettä uhrien auttamiseen maailman kriisipesäkkeissä. Kehitysavusta vastaavan viraston DFID:n määrärahoista vähintään 50 prosenttia menee jatkossa konflikteista kärsiviin tai niistä toipuviin hauraisiin maihin.

➔ *Lue lisää Suomen uudesta kehityspoliittisesta ohjelmasta sivulta 52.*

UGANDA

Sekä kahvia että banaania

KAHVIN JA BANANIN sekaviljely yleistyy Ugandassa. Kahvi on maan tärkein vientituote, banaani keskeinen ruokakasvi. Niitä on perinteisesti kasvatettu erikseen, mutta sekaviljely tuottaa enemmän tuloja ja rasittaa vähemmän ympäristöä.

Trooppisen maatalouden tutkimusinstituutti laskee, että arabica-kahvin alueella Itä-Ugandassa pelkkä banaani tuottaa hehtaarilla 1 580 euroa, pelkkä kahvi 2 160 euroa ja yhteisviljely 4 050 euroa vuodessa. (IPS)

TALOUS

LÄHES

200

MILJOONAA TYÖTÖNTÄ

TYÖ TUO VAKAUTTA

MAAILMASSA oli viime vuonna 197 miljoonaa työtöntä, mikä on 27 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2007. Kehittyvissä maissa työttömien määrä lisääntyy viidellä miljoonalla parissa vuodessa, ennustaa Kansainvälinen työjärjestö ILO.

ILO:n pääjohtaja **Guy Ryder** varoittaa yhteiskunnallisista levottomuuksista, ellei työttömyyttä saada aisoihin. Euroopan pakolaistilanteesta työn tarjoaminen nousee erityisen tärkeäksi. (IPS)

KALASTUS

TOIVOA TONNIKALALLE

PALAUN saarivaltio Tynnellämerellä kieltää teollisen kalastuksen valtaosassa vesialueitaan. Kielto koskee 80 prosenttia vesialueista, ja sillä pyritään suojelemaan hupenevia tonnikalakantoja. Espanjan laajuisella kieltöalueella toimii nyt pääasiassa ulkomaisia kalastuslaivastoja.

Tutkijoiden mukaan Palau voi onnistua pelastamaan Tynnenmeren pahimmin hupenneen ja arvokkaimpana pidetyn isosilmätonnikalalan. (IPS)

Nepalin hullu vuosi

Poliittinen kriisi vaikeuttaa maanjäristyksestä toipumista.

NEPALIN historia sai uuden käänteen 25. huhtikuuta 2015. Tuolloin maa järjisi voimakkaasti, ja sitä seurasi tuhansia jälkijäristyksiä.

Maanjäristyksen vaara oli tiedossa, sillä Nepal sijaitsee Intian ja Euraasian mannerlaattojen välissä. Järistyksen tuhojakaan ei voi pitää yllätyksenä, sillä Nepalin maasto on hankalakulkuista, kaupungistuminen on ollut nopeaa ja talot on rakennettu rakennusmääräyksistä piittaamatta. Myös syväin juurtunut köyhyys on syynä siihen, että maa toipuu katastrofista vielä pitkään.

Järistyksen jälkihoitoa vaikeuttaa maan poliittinen kriisi.

Uudesta perustuslaista kiisteltiin seitsemän vuotta ennen kuin puolueet pääsivät siitä sopuun viime syksynä.

Jo lakiluonnos aiheutti tyytymättömyyttä. Kansallisista vähemmistöistä madhesit ja tharut pelkäsivät, että heidän alueensa Intian vastaisella rajalla rikkoutuu. Heidän mielestään perustuslaki ei myöskään taannut heille riittävästi poliittista vaikutusvaltaa.

Syyskuussa 2015 mielenosoittajat tukkivat Intian vastaisen rajan, mikä esti polttoaineen, lääkkeiden ja avustustarpeiden tuonnin Intiasta. Nepal syytti rajasulusta Intiaa, joka kiisti syytökset. Madheseja elää myös Intiassa, ja Intian hallinto pelkää, että tyytymättömyys leviää sen alueelle.

Helmikuun alussa mielenosoittajat kertoivat lopettaneensa rajasulun mutta eivät luopuneet vaatimuksistaan.

Poliittinen köyden veto on estänyt avunantajien lupaamien jälleenrakennusrahojen käytön. Kansallisen jälleenrakennusviranomaisen perustaminen on viivästynyt, ja todennäköisesti uusien talojen rakentaminen alkaa vasta huhtikuussa, vuosi järistyksen jälkeen.

Lähteet: YK, The Guardian, The Washington Post, The New York Times

Nepalin perustuslakia vastustavat vähemmistöryhmät tharut ja madhesit asuttavat eteläistä tasankoa Teraita. He pelkäävät, että Nepalin jakaminen seitsemään osavaltioon rikkoo heidän asualueensa. Samalla se heikentäisi heidän vaikutusmahdollisuuksiaan paikallisesti ja kansallisesti. Tyytymättömyyttä lisää kasvanut muuttoliike yläkõalueilta tasangolle.

Viisi kuukautta kestänyt sulkua Intian vastaisella rajalla päättyi helmikuussa 2016. Se lyhensi hieman polttoainejonoja Nepalin pääkaupungissa Kathmandussa.

2,8 MILJ. TARVITSEE HUMANITAARISTA APUA

16.9. Nepal hallitus hyväksyy uuden perustuslain. Sen mukaan Nepal on maallinen liittovaltio, joka koostuu seitsemästä osavaltiosta. Jokaisessa niistä on oma pääministeri. Osavaltioiden rajat aiheuttavat kiistaa.

20.9. Perustuslaki astuu voimaan.

24.9. Hallitus ei ole käyttänyt senttiäkään jälleenrakennusrahoista, jotka avunantajat lupasivat kesäkuussa. Syyinä on poliittinen taistelu kansallisen jälleenrakennusviranomaisen NRA:n perustamisesta.

Perustuslakia vastustavat mielenosoittajat tukkivat tärkeän Birgunjin raja-aseman Nepalin Intian-vastaisella rajalla.

25.4. Voimakkuudeltaan 7,8 magnitudin maanjäristys, jonka keskus on 77 kilometriä luoteeseen pääkaupungista Kathmandusta.

8.6. Nepal pääpuolueet hyväksyvät uuden perustuslain.

25.6. Nepal hallitus järjestää kansainvälisen konferenssin, jossa avunantajat lupaavat maan jälleenrakennukseen noin neljä miljardia euroa. Summasta puolet on lahja-apua, puolet lainaa.

29.4. 374 MILJ. €
YK JULKISTAA HÄTÄ-APUVETOOMUKSEN

12.5. Voimakkuudeltaan 7,3 magnitudin maanjäristys, jonka keskus on Sindhupalchowkin alueella, 76 kilometriä Kathmandusta koilliseen.

Mielenosoitukset uutta perustuslakia vastaan kiihtyvät. Madhesit aloittavat yleislakon. Julkinen liikenne ja terveyspalvelut takkuilevat. Ihmisoikeusjärjestö Amnesty Internationalin mukaan yli 40 ihmistä kuolee elo-syyskuussa perustuslain vastaisissa kahakoissa.

11.10. Kommunistipuolueen johtaja **Khadga Prasad Oli** nousee Nepalin uudeksi pääministeriksi.

28.10. Parlamentti valitsee Nepalin presidentiksi naisen, **Bidhya Devi Bhandarin**, joka edustaa kommunistipuoluetta. Presidentin virka on seremoniallinen.

25.11. YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto ilmoittaa, että mielenosoituksissa on elokuun jälkeen kuollut ainakin 50 ihmistä.

30.11. YK:n lastenavun rahaston Unicefin mukaan pula polttoaineesta ja muista tarpeista uhkaa kolmen miljoonan lapsen henkeä tai terveyttä talven lähestyessä.

KAKSI KOLMASOSAA YK:N HÄTÄAPUVETOOMUKSESTA KOOSSA.

8.12. Avunantajat vaativat Nepalin kriisin osapuolia puuttamaan rajasulkuun.

26.12. Kansallisen jälleenrakennusviraston NRA:n johtajaksi nimetään **Sushil Gyewali**.

NRA:n johtaja Sushil Gyewali ilmoittaa, että Nepal aloittaa jälleenrakennustyöt vasta huhtikuussa.

23.1. Parlamentti äänestää perustuslain muutoksista, jotka antaisivat vähemmistöille enemmän valtaa. Madhesit pitävät muutoksia riittämättöminä.

760 000 TARVITSEE HUMANITAARISTA APUA

8.2. Mielenosoittajat kertovat lopettaneensa rajasulun.

HAASTATTELU

TEKSTI TEIJA LAAKSO KUVA SAMULI SIIRALA

Vastuussa *katastrofien uhreille*

Uusi humanitaarisen avun laatujärjestelmä vastaa entistä paremmin ihmisten hätään, järjestelmää hallinnoivan CHS Alliancen johtaja Judith Greenwood sanoo.

**JUDITH GREENWOOD, humanitaarisen avun laatu-
järjestelmä CHS on tarkoitettu esimerkiksi avustus-
järjestöille. Miten se eroaa aiemmista järjestelmistä?**
”CHS pohjautuu vanhoihin laatujärjestelmiin. Se on entistä vahvempi, sillä se nostaa kriisistä kärsivän yhteisön avustustyön keskipisteeksi.”

Mitä se tarkoittaa?

”CHS:n jäsenet sitoutuvat yhdeksään periaatteeseen, joita ovat esimerkiksi avun tehokas välittäminen hätää kärsiville ihmisille ja valitusten käsittely. Avunantajien pitää osoittaa toimivansa periaatteiden mukaisesti. Jos avustusjärjestö esimerkiksi sanoo kuuntelevansa yhteisöä, järjestön pitää myös todistaa, että yhteisöllä on mahdollisuus valittaa avustusoperaatiosta.”

CHS-järjestelmän yhdeksän periaatetta jakautuvat 62 kohtaan, joita avunantajien pitää seurata.

Onko järjestelmä liian raskas järjestöille?

”Toivon, että jokainen järjestö ottaa vastuuta tekemisistään. CHS Alliance hallinnoi laatujärjestelmää ja yrittää pitää järjestelmän noudattamisen niin helppona kuin mahdollista. Toisaalta on ymmärrettävää, että työ on raskasta, jos halutaan saavuttaa jotakin kestäväää.”

Esimerkiksi Haitin maanjäristyksen avustusoperaatiota moitittiin tehottomaksi. Jos CHS-järjestelmä olisi ollut olemassa, olisiko avustustyö sujunut paremmin?

”En työskennellyt vielä tuolloin laatujärjestelmien parissa, joten en voi vastata. Mutta tiedän, että avustusjärjestöjen yhteistyö on usein puutteellista, jolloin osa yhteisöistä saa liikaa ja osa liian vähän apua. Joskus auttajilla on myös niin kova kiire, ettei uhreilta kysytä, mitä nämä haluaisivat. Usein paikalliset järjestöt myös sivuutetaan. CHS-järjestelmä olisi voinut tarjota kaikille yhteiset toimintaperiaatteet.”

Maailma elää parhaillaan ennennäkemättömien kriisien aikaa esimerkiksi pakolaistilanteen vuoksi. Voiko CHS auttaa tässä tilanteessa?

”Enemmän kuin koskaan. Meillä on nyt erinomainen tilaisuus tarkastella avun laatua.”

Kirjoittaja on maailma.net -verkkojulkaisun päätoimittaja.

JUDITH GREENWOOD

IKÄ: 53

TYÖ: CHS Alliancen toiminnanjohtaja

KOULUTUS: Sosiaalipolitiikan maisteri London School of Economics and Political Sciences -yliopistosta

URA: Aloitti vuonna 2002 Punaisen Ristin kansainvälisessä komiteassa ja työskenteli muiden muassa Palestiinalaisalueella ja Sudanissa. Ennen Punaista Ristiä työskenteli Concern Worldwide- ja International Rescue Committee -järjestöissä muiden muassa Angolassa, Bosnia ja Hertsegovinassa sekä Afganistanissa.

MUUTA: kotoisin Irlannista ja asuu nykyisin Genevessä Sveitsissä.

”MEILLÄ ON NYT ERINOMAINEN TILAIUUS TARKASTELLA AVUN LAATUA.”

PASI NOKELAINEN

SAMULI SIIRALA

KEHITYSPOLITIIKKA ON KESTÄVYYSLAJI

ULKOMAANKAUPPA- ja kehitysministeri Lenita Toivakka julkisti Suomen uuden kehityspoliittisen ohjelman helmikuussa. Hän toivoi kehityspoliittikkaan konsensusta eli laajaa yksimielisyyttä peruskysymyksistä.

Ensimmäinen ajatukseni oli, että ”älä unta näe”. Konsensus tuntui kaukaiselta, sillä kehityspoliittika on viime vuosina keskusteltu poikkeuksellisen rajusti. Puolueista perussuomalaiset on vaatinut, että kehitysyhteistyön rahoitus perustuu kansalaisten vapaaehtoisuuteen. Eräs eläköitynyt suurlähettiläs on myös tyrmännyt kehitysavun pamflettikirjassaan.

Kotimaisten kehityspoliittisten toimijoiden välejä on kiristänyt kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaaminen samaan aikaan, kun kehitysrahoitusyhtiö Finnfundille on suunniteltu suurta pääomankorotusta. Kansalaisjärjestöt ovat pitäneet tilannetta epäoikeudenmukaisena ja saaneet näkemykselleen paljon medianäkyvyyttä.

TÄTÄ TAUSTAA VASTEN oli yllättävää, kuinka sävyisästi kehityspoliittisesta ohjelmasta keskusteltiin eduskunnassa helmikuun puolivälissä. Istuntosalissa ei enää vaadittu, että kehitysapu rahoitetaan lahjoituksilla.

Ministerin toivoma konsensus ei ole kuitenkaan oikea sana kuvaamaan keskustelua, sillä sen verran rajusti oppositio arvosteli kehitysyhteistyöhön kohdistuvia määräraha-leikkauksia.

Sen sijaan kehityspoliittisen ohjelman painopisteistä

vallitsi melko suuri yksimielisyys. Tuskin yksikään kansanedustajista olisi uskaltanut julkisesti arvostella tyttöjen ja naisten aseman parantamista yhtenä painopisteenä. Yllättävää oli, että kehitysmaiden talouselämän kehittämistä ja Finnfundin resurssien kasvattamista ei juurikaan kyseenalaistettu. Eniten arvosteltiin niihin suunnatun tuen määrää.

Kansanedustajat tukivat myös vahvasti kehitysmaiden verotuskyvyn parantamista, joten ulkoministeriöllä on nyt näytön paikka.

MISTÄ SÄYSEÄ KESKUSTELU KERTOO? Väitän, että kehityspoliittinen ohjelma oli onnistuneesti analysoinut maailman ja kehitysmaiden tilaa.

Ohjelma jakaa kehitysmaat karkeasti kahteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat maat, jotka tarvitsevat ja siksi vastaanottavat yhä valtaosin perinteistä apua. Toisessa ryhmässä maat ovat päässeet kehityksensä alkuun ja niissä voi harjoittaa myös kannattavaa yritystoimintaa. Sama johtopäätös on tehty monissa muissa Suomen verrokkimaissa.

Kehityspoliittikka on kestävyyslaji. Esimerkiksi Tansaniassa Suomen nykyisistä kehitysyhteistyöohjelmista ja -hankkeista isoimmat ovat peräisin Paavo Värysen (kesk) kehitysministerikaudella vuosilta 2007–2011. Osa niistä on vasta nyt toteutusvaiheessa.

Kestävyyslajina kehityspoliittikka tarvitsee konsensusta. Vaikka uusi ohjelma painottaa aikaisempaa enemmän taloudellista kehitystä, kunnioittaa se riittävästi Suomen kehityspoliittikan pitkää linjaa.

Peruskoulutus on ylitse muiden

Mitkä keksinnöt ovat edistäneet eniten inhimillistä kehitystä maailmassa? Kehitys-Utveckling kysyi, asiantuntijat vastasivat.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVITUS ANNA-KAISA JORMANAINEN

Tehtävä oli vaikea. *Kehitys-Utveckling* pyysi eri alojen asiantuntijoita listaamaan viisi sosiaalista tai yhteiskunnallista keksintöä, jotka ovat parantaneet eniten ihmisten hyvinvointia ja inhimillistä kehitystä maailmassa. Aikarajaksi sovittiin 150 viime vuotta.

Niin kutsuttuja keksintöjä jouduttiin vielä tarkentamaan.

Raadille kerrottiin, että keksintöjen pitää hyödyttää mahdollisimman suurta ihmisjoukkoa. Suomessa tällaisia esimerkkejä ovat lapsilisa, kansaneläke ja maksuton peruskoulutus. Keksintöjen pitää olla myös yhteiskunnallisesti sovittuja. Esimerkiksi penisilliini, pyykinpesukone ja iPad eivät käy.

Muita eväitä raati ei saanut.

Vastaukset olivat hajanaisia, ja joitakin niistä piti niputtaa.

Esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmään liitettiin sosiaalivakuutus, ehdolliset sosiaaliavustukset ja sosiaalipolitiikka. Julkiseen terveydenhuoltoon ei otettu perhesuunnittelua ja äitiyshuoltoa eikä lasten rokotusohjelmaa, sillä niistä muodostettiin oma kokonaisuutensa eli äitien ja lasten terveyspalvelut.

Raadin jäsenet asettivat suosikkinsa järjestykseen niiden merkittävyyden perusteella.

Ykkössijasta sai viisi pistettä, kolmossijasta kolme ja viitossijasta yksi.

Jos pisteitä tuli yhtä paljon, voittaja oli se, joka oli saanut enemmän mainintoja. Esimerkiksi progressiivinen verotus ja sukupuolten tasa-arvo saivat kumpikin yhdeksän pistettä. Verotus päihitti tasa-arvon, koska se mainittiin kolmesti ja tasa-arvo kahdesti.

KOLMEN KÄRKI ESIIN

Ykkössija oli kiistaton. Yhdeksän kymmenestä raadin jäsenestä nosti yleisen oppivelvollisuuden ja peruskoulun listalleen, ja heistä viisi ensimmäiseksi. Peruskoulua kuvattiin ”lähes jokaisen lapsen etuoikeudeksi ja velvollisuudeksi”.

Myös kakkos- ja kolmossijat erottuivat kirkkaasti. Sosiaaliturvajärjestelmä sai karkeasti puolet peruskoulutuksen pisteistä ja ylsi hopeasijalle. Sen kintereillä oli yleinen ja yhtäläinen äänioikeus.

Niiden jälkeen pisteet alkoivat selvästi hajaantua.

KYMMENEN ERI ALAN OSAAJAA

Kehitys-Utvecklingin raatiin kuuluivat:

Per Ashorn, Tampereen yliopiston lastentautiopin professori

Kimmo Kiljunen, valtiotieteen tohtori, poliitikko ja tietokirjailija

Teemu Leinonen, Aalto-yliopiston uuden median muotoilun ja oppimisen professori

Ritva Reinikka, taloustieteen tohtori ja entinen Maailmanpankin johtaja

Risto Rinne, Turun yliopiston kasvatustieteen professori

Iina Soiri, Pohjoismaisen Afrikka-instituutin johtaja

Ilkka Taipale, sosiaalilääketieteen dosentti ja lääkäri

Matti Tuomala, Tampereen yliopiston kansantaloustieteen professori

Oras Tynkkynen, Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran vanhempi neuvonantaja (Luonnonvarat ja ilmastonmuutos)

Ronald Wiman, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämisspällikkö

TOP10

Hyvinvoinnin HUIPPU- KEKSINNÖT

1. YLEINEN OPPIVELVOLLISUUS JA PERUSKOULU

35 pistettä ja 9 mainintaa

Ehdoton ykkönen. Iina Soirista jopa mullistavan vallankumouksellinen keksintö. Kimmo Kiljuselle oppivelvollisuus on yksi keskeisimpiä yksilön ja yhteiskunnan kehitysedellytyksiä.

Oras Tynkkynen perustelee, että peruskoulutus on avainasemassa köyhyyden vähentämisessä, väestönkasvun hillitsemisessä ja tasa-arvon edistämisessä.

Yli 90 prosenttia kehittyvien maiden lapsista aloittaa peruskoulun. Risto Rinne toteaa, että luku- ja kirjoitustaidottomuus on vähentynyt jyrkästi. Hänestä koulunkäynti edistää kansalaistaitoja, kuten laskutaitoa, yhteiskunnallista tietämystä ja kansainvälistä ymmärrystä.

Teemu Leinonen muistuttaa, että laadukas perusopetus puuttuu yhä monelta lapselta. Hänestä koulutus on parasta sosiaali- ja talouspolitiikkaa sekä rauhantyötä. Myös kouluruoka on hänestä tärkeä.

2. SOSIAALITURVAJÄRJESTELMÄ

19 pistettä ja 7 mainintaa

Kehittyvissä maissa yli 90 prosenttia työpaikoista syntyy yksityiselle sektorille eli yrityksiin. Sosiaaliturvajärjestelmät auttavat silloin, jos sairastuu tai joutuu työttömäksi, Ritva Reinikka perustelee.

Ronald Wiman kannattaa yhdenvertaista oikeutta perusturvaan ja -palveluihin. Hänestä perusturva kaikille ratkaisisi äärimmäisen köyhyyden ongelman ”kertaheitolla” ja tulee usein halvemmaksi kuin tarkkaan kohdennettu valikoiva sosiaaliturva.

Matti Tuomala listasi sosiaalivakuutuksen, josta saa turvaa eläkkeellä, sairaana ja työttömänä.

Iina Soiri perustelee, että yhdenvertaiset taloudelliset tukijärjestelmät turvaavat yhteiskunnan heikompien lenkkien pysymisen mukana. Hän liittäisi sosiaaliturvajärjestelmän kylkiäiseksi ”oikeudenmukaisen progressiivisen verotuksen”.

3. YLEINEN JA YHTÄLÄINEN ÄÄNIOIKEUS

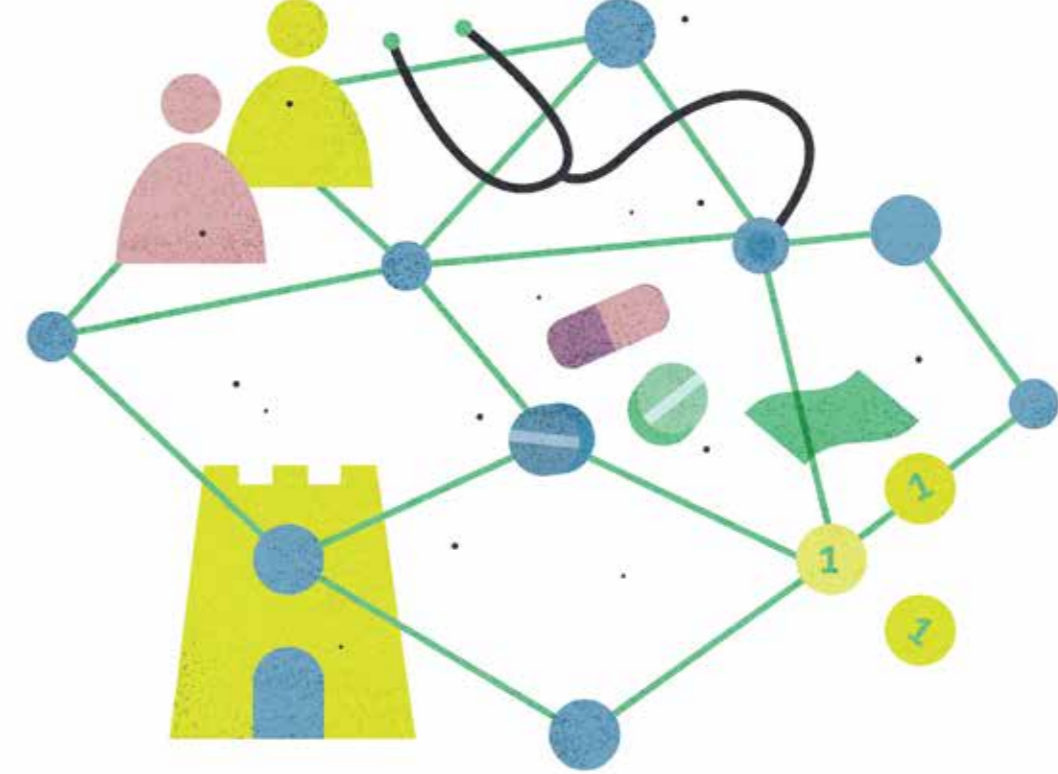
17 pistettä ja 4 mainintaa

Äänioikeus on demokratian kulmakivi, ja demokraattisuus puolestaan tukee ihmisoikeuksia, vähentää köyhyyttä ja edistää rauhaa, Oras Tynkkynen perustelee.

Äänioikeus oli alkujaan sidottu säätyyn, varallisuuteen, rotuun ja sukupuoleen.

Risto Rinne toteaa, että yleinen ja yhtäläinen äänioikeus voimisti kansan valtaa, vastuuta ja osallisuutta yhteiskunnan toiminnassa. Sen ansiosta yksinvaltaiset järjestelmät on syrjäytetty suurimmassa osassa maailmaa ja demokraattiset yhteiskunnat ovat lisääntyneet.

Korkea äänestysprosentti on heijastanut kansalaisten luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin, Matti Tuomala muistuttaa. Hän lisää, että näin ei ole enää Suomessa.

4. PROGRESSIIVINEN VEROTUS

9 pistettä ja 3 mainintaa

Tulojen mukaan porrastettu verotus vähentää kansan eriarvoisuutta ja mahdollistaa inhimilliselle kehitykselle välttämättömät rahasatsaukset, Oras Tynkkynen perustelee.

Kimmo Kiljunen toteaa, että tulo- ja omaisuusverot sekä tasaavat tulonjakoa että antavat yhteiskunnille voimavaroja toteuttaa yhteisvastuuta.

Myös Matti Tuomala nostaa progressiivisen verotuksen listalleen.

Hän toteaa, että sata vuotta sitten verotulot Pohjoismaissa olivat noin kymmenen prosenttia kansantulosta. Osuus oli samaa luokkaa kuin monessa kehitysmaassa nykyisin. Pohjoismaissa verotuksen progressiivisuutta on vähennetty, ja pitkälti tämän seurauksena tuloerot ovat kasvaneet merkittävästi.

5. SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

9 pistettä ja 2 mainintaa

Kärkisijoilla Ilkka Taipaleen ja Ronald Wimanin listoilla. Taipale toteaa, että sukupuolten tasa-arvo on ”seuraava porras innovaatioiden tiellä”.

Valtioissa, joissa naiset tai miehet ovat alisteusasemassa, puolet väestöstä ei saa kykyjään käyttöön, Taipale jatkaa. Hänestä sukupuolten tasa-arvo ei toteudu itsestään vaan vaatii järjestäytyneitä toimintaa ja poliittista tahtoa.

Wiman lisää, että sukupuolten tasa-arvo vaatii yhteiskunnassa useita ”hitaita muutoksia”, joita voidaan tuki edistää esimerkiksi lainsäädännöllä.

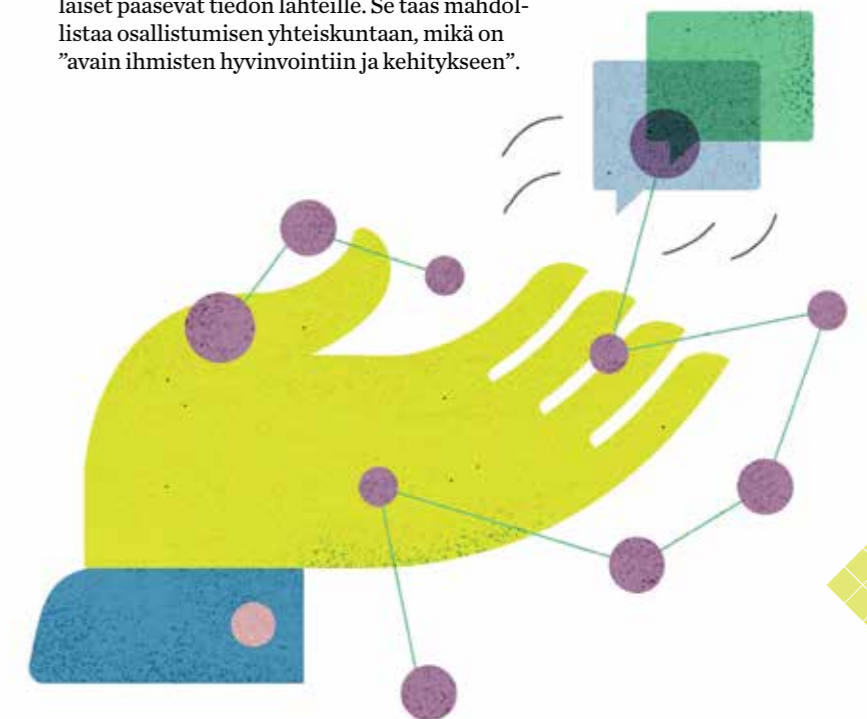
6. SANANVAPAAUS JA TIEDONVÄLITYS

8 pistettä ja 4 mainintaa

Risto Rinne lisäsi kokonaisuuteen myös kirjapainotaidon. Sen jälkeen kokonaisuutta voi hänen mielestään kutsua kolmanneksi valtiomahdiksi, joka pakottaa vallanpitäjät ottamaan huomioon vapaan kansalaiskeskustelun, ihmisoikeudet ja kansalaisvapauden.

Iina Soirista riippumaton, puolueeton ja ei-kaupallinen tiedonvälitys purkaa yhteiskunnan tietomonopoleja ja mahdollistaa myös vallanpitäjien vartioinnin.

Ritva Reinikka pitää tärkeänä, että kansalaiset pääsevät tiedon lähteille. Se taas mahdollistaa osallistumisen yhteiskuntaan, mikä on ”avain ihmisten hyvinvointiin ja kehitykseen”.

7. ÄITIEN JA LASTEN TERVEYSPALVELUT 8 pistettä ja 2 mainintaa

Iina Soiri nostaa listansa kakkossijalle perhesuunnittelun ja äitiyshuollon, jotka pitävät äidit ja harkitusti hankitut lapset hengissä ja pelastaa ”monilapsisuuden niukkuudelta”.

Soiri toteaa myös, että perhesuunnittelu vapautti naiset ja naisen vartalon.

Kimmo Kiljunen nostaa esiin lasten rokotusohjelmat ripulia ja tartuntatauteja vastaan.

Hänestä rokotusohjelmat ovat ”keskeisin syy lapsikuolleisuuden nopeaan vähenemiseen ja hallitsemattoman väestönkasvun taittumiseen viimeisen puolen vuosisadan aikana”. Esimerkiksi YK:n lastenavun rahastolla Unicefilla on maailmanlaajuisia rokotusohjelmia. Silti noin 6,6 miljoonaa lasta kuolee vuodessa aliravitsemukseen ja sairauksiin, jotka olisi helppo estää.

8. YHDISTYNEET KANSAKUNNAT 6 pistettä ja 2 mainintaa

Yhdistyneet kansakunnat perustettiin Kansainliiton korvaajaksi San Franciscossa vuonna 1945, jolloin toinen maailmansota oli juuri päättynyt.

Oras Tynkkynen toteaa, että YK on puutteistaan huolimatta syventänyt kansainvälistä yhteistyötä, hillinnyt konflikteja ja synnyttänyt lukuisia kansainvälisiä sopimuksia.

Risto Rinne on Tynkkynen linjoilla. Hänestä yksi maailmanjärjestön tärkeimpiä saavutuksia on lastenoikeuksien julistus vuodelta 1959.

Julistuksessa todetaan, että lapsen tulee saada nauttia erityistä suojelua. Lisäksi lapselle ”tulee lainsäädännöllä tai muulla tavoin suoda edellytykset ruumiillisesti, henkisesti, moraalisesti, sielullisesti ja sosiaalisesti terveeseen ja normaaliin kehitykseen vapaissa ja ihmisarvon mukaisissa oloissa”.

9. JULKINEN TERVEYDENHUOLTO 5 pistettä ja 3 mainintaa

Matti Tuomalan, Kimmo Kiljusen ja Per Ashornin valinta.

Kiljunen toteaa, että julkisena palveluna tuotettu terveydenhuolto on ”keskeisin vaikuttaja yleisessä kansanterveydessä”. Se pyrkii takaamaan kansalaisten hoidon varallisuudesta riippumatta ja ehkäisee tehokkaasti tartuntatautien leviämistä.

Ashorn niputtaa terveydenhuollon, koulutuksen ja sosiaaliturvan hyvinvoinnin sosiaalisiin edellytyksiin, jotka hän luokittelee ihmisoikeuksiksi.

10. IHMISOIKEUKSIEN JULISTUS 5 pistettä ja 1 maininta

Teemu Leinonen nostaa omaksi ykköskohdakseen YK:n ihmisoikeuksien julistuksen vuodelta 1948, joka on ”ensimmäinen yritys luoda maailma, jossa on yhteisesti sovittu tietyistä periaatteista”.

Julistuksessa tärkein on ajatus siitä, että jokainen ihminen on vapaa ja tasavertainen arvoltaan ja oikeuksiltaan. Leinonen toteaa, että ihmisoikeuksien julistus on toiminut useiden kansainvälisten sopimusten ja kansainvälisen oikeuden perustana.

MUITA EHDOTUKSIA

Alla on esimerkkejä muista sosiaalisista keksinnöistä, jotka eivät yltäneet listalle.

KANSALAIJÄRJESTÖT

”Valtio on vain tyhjä kuori, jos kansalaiset eivät voi vapaasti toimia niiden asioiden puolesta, joita he pitävät tärkeinä. Suomi on hyvä esimerkki vapaaehtoistyöstä, sillä kansalaisjärjestöjä on 120 000 ja talkooperinne on elävä.” – Ilkka Taipale

OIKEUSVALTIOPERIAATE

”Nojautuu ajatukseen, jonka mukaan kansalaiset toimivat yhteisesti hyväksytyjen sopimusten mukaisesti.” – Per Ashorn

OIKEUSASIAMIES:

”Antaa kansalaisille mahdollisuuden arvostella ja toimia viranomaisten mielivaltaa vastaan. Ponteva pohjoismainen keksintö, jolla on juuret sekä antiikin ajoissa että Kiinassa.” – Iina Soiri

ELINKEINOVAPAAUS

”Oikeus harjoittaa elinkeinoja luo työpaikkoja, innovaatioita ja hyvinvointia.” – Oras Tynkkynen

KONSENSUS

”Poliittisten ristiriitojen sovittelu takaa yhteiskunnan vakauden.” – Ilkka Taipale

AMMATILLINEN JÄRJESTÄYTYMISOIKEUS

”Työntekijöiden kollektiivinen neuvottelu- ja työtaisteluoikeus on tärkein tekijä turvaamassa ansiokehitystä, joka luo ostovoimaa, johon talouskasvu pohjautuu.” – Kimmo Kiljunen

YMPÄRISTÖNSUOJELU

”Inhimillistä kehitystä ei voi erottaa fyysisestä maailmasta ja asuinympäristöstä.” – Ritva Reinikka

ENERGIANTUOTANTO

”Ihmisten hyvinvointi on paljolti rakennettu lisääntyneen tuottavuuden varaan, ja se taas perustuu varastoidun fossiilisen energian käyttöön. Tulevaisuuden suuria kysymyksiä on, millä fossiilinen energia tulisi korvata.” – Per Ashorn

KIRJASTOLAITOS

”Maksuton kirjastolaitos on ollut kansanvalistuksen kulmakivi aina lukutaidon opettamisesta lähtien.” – Risto Rinne

WIKIPEDIA-YHTEISÖ

”On rakentanut maailman suurimman tietosanakirjan. Wikipediassa on yli 35 miljoonaa artikkelia. Jokainen sivuston vierailija voi muokata sisältöä tai aloittaa uuden artikkelin kirjoittamisen.” – Teemu Leinonen

SAMBIA

Ristiriitaiset

JÄÄHYVÄISET

Syrjäisen Luapulalan läänin viljelijät ovat syvästi kiitollisia Suomen avusta. Silti mieltä kalvaa kysymys: olisiko 35 vuodessa pitänyt saada aikaan enemmän, kirjoittaa Suomen Sambian-suurlähettiläs Timo Olkkonen.

TEKSTI TIMO OLKKONEN KUVAT TIMO OLKKONEN,
MATTI NUMMELIN, SINIKKA ANTILA

Vetojuhtien käyttö on Luapulassa vielä uusi asia. Aurausnäytös Kawambwassa toukokuussa 2015.

M

ies asteli mullien perässä pellolle ja aloitti auraamisen. Eläimet eivät liikkuneet. Kokeneempi mies tarttui auraan. Mullit lähtivät liikkeelle hieman mutkitellen.

Yleisö olisi taputtanut mutta pysytteli hiljaa, sillä kova ääni voisi hermostuttaa eläimet.

Oli toukokuu 2015. Sambiassa kokeiltiin "uutta" teknologiaa. Vielä tuolloin PLARD II -ohjelman hanketoimisto (Programme for Luapula's Agricultural and Rural Development) sijaitsi Luapulalan läänin pääkaupungissa Mansassa. Portilla oli kyltti Suomen tuesta siniristilippuneen. Elokuussa 2015 kyltti poistettiin ja toimisto suljettiin.

Minulle tuo hetki oli haikea. Sambialle ja Suomelle tapahtuma oli historiallinen.

Suomella oli ollut maataloushankkeita Luapulassa vuodesta 1980. Niillä pyrittiin luomaan toimeentuloa ihmisille ja vähentämään köyhyyttä. Viimeinen niistä oli PLARD-ohjelman toinen vaihe vuosina 2011–2015, budjetiltaan yhteensä 10,4 miljoonaa euroa. Viime syyskuussa ohjelma ja sen mukana Suomen 35-vuotinen tuki Luapulassa päättyivät.

Suomi oli lähes ainoa ulkomainen avunantaja Luapulassa, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kokoisessa läänissä. Nyt on syytä kysyä, mitä Suomen tuella saatiin aikaan.

SUOMI OLI LÄHES AINOA ULKOMAINEN AVUNANTAJA LUAPULASSA.

Poika selvittelee verkkoja Bangweulu-järven rannalla Luapulassa. Maailman terveysjärjestön WHO:n lahjoittamilla hyttysverkoilla kalastetaan pieniä sinettejä.

LUAPULAN OHJELMA

1982. Ohjelma nimetään uudelleen Agricultural Extension Programmeksi.

1985–1987. Ohjelman nimenä Luapula Rural and Regional Development Programme,

ja sitä toteuttaa Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus (nykyinen Palmenia). Sambian maatalousviranomaisten mielestä valtaa siirtyy Suomeen. Ulkoministeriössä ohjelman ulkoistaminen koetaan jäykäksi.

1988. Luapula-ohjelman tulevaisuutta suunnitellaan. Rahoituksessa on tauko.

1989–1992. Ohjelman nimenä on Luapula Rural Development Programme, ja

sen toteutus on ulkoistettu Helsingin yliopiston holding-yhtiön johtamalle konsulttiyritys Agriplanille. Yksi päätavoitteista on tukea osuuskuntaliittoa, jolle annetaan neljä työntekijää ja useita kuorma-autoja.

Maissin markkinointi ja myynti siirtyvät valtion virkamiehiltä osuuskunnille.

1990. Tupakan, kahvin ja vehnän tulleja alennetaan.

1991. Markkinaliberaali

oppositiipuolue MMD voittaa vaalit, ja Sambia siirtyy virallisesti monipuoluedemokratiaan. Sambia päättää jatkaa IMF:n rakennesopeutus-ohjelmaa ja vähentää valtion roolia maataloudessa.

1991. Monet osuuskunnat lopettavat toimintansa. Hallitus alkaa tukea maissin maahantuontia. Yksityiset yritykset saavat luvan käydä kauppaa maissilla ja lannoitteilla.

1991. Vakava kuivuus. Luapula säästyy suuremmilta vahingoilta.

1992–1993. Maissin kuljetustukiaiset loppuvat ja kuluttajahinnat vapautuvat. Markkinointi ja luotonsaaminen

1992. Suomen kehitysyhteistyön jättileikkaukset aiheuttavat ongelmia ohjelman rahoitukselle Luapulassa. Ulkoministeriö palkkaa kaksi konsulttia pitämään Luapulan ohjelmaa pienimuotoisesti

hankaloituvat syrjäseuduilla, kuten Luapulassa. Maatalouden tuottavuus vähenee merkittävästi.

1992. Yksityistäminen vähentää julkisen sektorin työpaikkoja. Rahalähetykset maaseudulle vähenevät, ja

pystyssä ja suunnittelemaan tulevaa hanketta.

1995–1999. Ohjelman nimenä on The Luapula Livelihood and Food Security Programme. Pääasiallisina tavoitteina ovat

muuttoliike kääntyy kaupungeista maaseudulle. Talous kutistuu ja köyhyys lisääntyy koko 1990-luvun ajan.

1994. Maissille ja maissijauholle asetetaan maastavientikielto.

Sambian maatalousministeriön toiminnan kehittäminen sekä viljelijöiden ja virkamiesten välisten suhteiden parantaminen. Yhteistyökumppaneiksi otetaan osuuskuntien sijasta paikallisyhteisöjä ja pienryhmiä. Ohjelmaan

1995. Yksityinen maanomistus sallitaan, mikä helpottaa luoton-saantia. Perinteinen maanomistus jatkuu.

1994–1996. Valtion maatalouden tuotantolaitoksia yksityistetään.

tuodaan myös mikroluottoja, siementen tuotantoa ja pienimuotoista infrastruktuurin parantamista. 1990-luvulla luapulalaiset palaavat vähitellen viljelemään hirssiä ja kassavaa, josta on tarjolla uusia lajikkeita.

1995. Valtio aloittaa uudelleen lannoitteiden tukemisen ja alkaa myydä lannoitteita viljelijöille alle markkinahintojen.

1995. Sambia liittyy Maailman kauppajärjestö WTO:hon.

Selvää on, ettei kalastuksella ole kaupallista tulevaisuutta. PLARD on tukenut kalastamisen korvaamista kalankasvatuksella. Kasvatetut kalat menevät kaupaksi, mutta kalankasvatus on vielä pienimuotoista eikä voi korvata menetettyä kalastuselinkeinoa.

Onko vajaan 40 vuotta pitkä aika, jos puhutaan elämäntavan muutoksesta? Moin paikoin Luapulassa vasta opetellaan maataloutta: helposta mutta kannattamatomasta maissista ja sen rinnalle nousseesta maniokista (jota Sambiassa kutsutaan kassavaksi) ollaan vasta pikku hiljaa siirtymässä ravinteikkaampiin ja taloudellisesti kannattavampiin lajikkeisiin.

PLARD II pyrki tukemaan Luapulaa maataloustuotannon, kalatalouden ja maataloushallinnon aloilla. Se oli hankkeena hyvin kokonaisvaltainen eli pyrki tukemaan koko tuotantoketjua köyhästä leskiviljelijästä kalankasvattajaan, agribisnekseen ja lääninhallintoon.

Kattavuudessaan PLARD oli liian kunnianhimoinen, eikä kehitysyhteistyösä ainoa laatuaan. Voi kysyä, yritettiinkö PLARDissa ja Luapulassa saavuttaa liian

NÄIN LAAJOJEN JA KUNNIANHIMOISTEN HANKKEIDEN AIKA SAMBIASSA ON OHI.

monta asiaa yhtä aikaa? Oliko omahyväistä olettaa, että kokonainen lääni voisi nousta köyhydestä Suomen tuella?

Olisi suuri kiusaus jatkaa PLARDin kaltaista kehitysyhteistyöhanketta.

Luapulalan asukkaat selvästi toivovat jatkoa. Ehkä vielä muutaman vuoden panostuksella saataisiin kalankasvatustaloudellisesti kannattavaksi, ehkä kalastusvalvonta tuottaisi vihdoinkin tulosta ja ehkä riisi ja soijapavut, peruna ja maapähkinät valtaisivat lisää alaa.

Näin laajojen ja kunnianhimoisten hankkeiden aika Sambiassa on kuitenkin ohi.

PLARDin kaltaiset hankkeet ovat liian kalliita. Taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia riittää, ja hankkeet ovat liian monimutkaisia Suomelle tai Suomen palkkaa-

malle konsulttikunnalle. Suomi ei voi enää ottaa roolia, joka Sambiassa kuuluu toisaalta valtiolle ja toisaalta yksityissektorille.

IRTI MAISSISTA

Sambian maatalouspolitiikka on keskitynyt perinteisen ja poliittisesti tärkeän maissin tukemiseen, vaikka virallinen politiikka korostaa maatalouden monipuolistamista.

Valtion varoja kyllä riittää maissin tukistoihin sekä lannoitteiden ja siementen välittämiseen viljelijöille muttei muille viljelylajikkeille, tekniselle tuelle tai kalankasvatukselle. PLARD ei voinut korvata julkisten varojen puutetta Luapulassa vaikka osaltaan paikkasi sitä.

Muiden muassa Suomi on esittänyt Sambian hallitukselle maatalouspolitiikan uudistamista, maissiriippuvaisuudesta irrottautumista ja maatalouden tukimuotojen reformia. Tällöin Sambia tukisi samantyyppistä toimintaa, johon PLARDilla pyrittiin.

Suomen tuki Sambian maataloudelle jatkuu toisin keinoin.

ONKO KYMMENILLE MILJONILLE EUROILLE SAATU VASTINETTA? NÄYTTÖÄ ON PUOLESTA JA VASTAAN.

Suomi on tukenut kehitysyhteistyöväroin paikallista maataloustuottajien järjestöä ZNFU:ta, jolla on koko maan kattava verkosto. ZNFU esimerkiksi mahdollistaa viljelijöille sambialaisittain edullisia pankkilainoja. Tämä on tärkeää, koska kaupallinen pankkijärjestelmä ei palvele köyhiä viljelijöitä: korot liikkuvat noin 20 prosentissa ja takuuvaatimukset ovat kovia.

ZNFU on sambialaisten järjestö. Viljelijöillä on vastuu omasta menestyksestään.

Tällä hetkellä erityistilintarkastus kuitenkin selvittää väärinkäytösepäilyjä jär-

jestössä. Selvityksen tulokset ratkaisevat, jatkaako Suomi järjestön tukemista.

Luapulan tulevaisuudessa näkyy valoa. Ilmastonmuutoksen vuoksi sateet keskittyvät jatkossa Sambian pohjoisosiin. Maailmassa viljelykelpoisesta maasta ja vedestä alkaa olla pula. Luapulan maat otetaan takuulla hyötykäyttöön, mutta kuka sen tekee ja millä tavoin. Kiinalaiset, israelilaiset ja eurooppalaiset yritykset ovat jo hankineet Sambiaa maata tehotuotantoon.

Jos Suomen apu vaikuttaa siihen, että tulevaisuudessa Luapulan maista hyöttyy

ennen kaikkea sambialainen pienviljelijä, voi asiasta olla tyytyväinen.

Suomalaisia muistetaan Luapulassa hyvällä. Mutta onko kymmenille miljoonille euroille saatu vastinetta? Näyttöä on puolesta ja vastaan. Tarkempia tuloksia saadaan vielä tänä vuonna, kun Suomen kehitysyhteistyöstä Sambiassa tehdään sekä laajamittainen arviointi että tarkastus.

Kirjoittaja on Suomen Sambian-suurlähettiläs.

Pohjoisen Luapulan Bangwelujärven rantaa. Läänillä on kunnanhimoiset suunnitelmat turismin kehittämiseksi, mutta sitä rajoittavat puutteellinen infrastruktuuri ja syrjäinen sijainti.

LUAPULAN OHJELMA

1997. Ohjelma yhdistetään Sambian hallituksen ASIP-ohjelmaan (Agricultural Sector Investment Program) ja rahat päätetään kanavoida Luapulaan Sambian hallituksen kautta.

1998. Hallituksella on ongelmia siirtää rahoja kuntiin ja maakuntiin. Ohjelma on lähestulkoon jäissä.

1999–2000. Ohjelman alasajo ja tulevan suunnittelua. Luapulassa yritetään saada hei-

kosti hallinnoitua mikrolainoitusten lainoja takaisin, tuloksetta.

2001. Suomella on tarkoitus jatkaa Luapula-ohjelmaa nimellä The Luapula Agribusiness Promotion Programme. Sambian hallituksen ja useiden rahoittajien välillä on kuitenkin poliittista kitkaa väärinkäytösten tähden, ja ohjelma jää toteutumatta.

2001–2005. Tauko Luapulan maatalouden tukemisessa.

2005. Uuden ohjelman suunnittelua. Ohjelman nimeksi päätetään Programme for Luapula Agricultural and Rural Development (PLARD).

2006–2010. Ohjelmassa tuetaan kestävää maataloutta ja pyritään kasvattamaan asukkaiden tuloja. Tuetaan maataloustuotantoa ja siihen liittyvää liiketoimintaa sekä kalataloutta. Vuoden 2009 väliarvion jälkeen päätetään keskittyä kalatalouteen sekä maataloustuotteiden kaupallistamiseen

ja markkinointiin. Ohjelma päätetään myös integroida paremmin Sambian maatalousministeriöön.

2011–2015. Ohjelman toinen vaihe (PLARD II). Ongelmia tuottavat hajanaiset markkinat, pienet sadot, ylikalastus ja heikot karjatalouden palvelut. Ohjelmassa tuetaan muiden muassa pienviljelijöitä riisinviljelyssä ja markkinoille pääsyssä, kestävää kalataloutta ja kalanviljelyä. Ohjelma päättyy.

SAMBIA

1996. Maataloustuotteiden, kuten maissin, vienti sallitaan jälleen. Kuluttajahintojen nousu ja maissinjauhatuksen vapauttaminen tuovat kasvua maaseudulle, mutta vain varakkaimmille tuottajille. Eriarvoisuus kasvaa.

1996. Yleisvaalit. Valtapuolue MMD ja presidentti **Fredrik**

Chiluba pääsevät toiselle kaudelle. Vaaleja pidetään vilpillisinä.

1997. Sambian hallitus julistaa, että kaupan vapauttaminen on toteutettu kokonaan. Hallitus kuitenkin tukee edelleen lannoitteita.

1999. Hallitus palkkaa yksityisiä yrityksiä jakamaan lannoitteita.

2000. Vuosituhannen vaihteessa 21,5 prosenttia aikuisista kantaa hi-virusta tai sairastaa aidsia.

2001. Yleisvaalit. MMD-puolue voittaa jälleen. Valtaan nousee **Levy Mwanawasa**, joka kääntyy Chilubaa vastaan. 2000-luvun alusta lähtien

Sambian hallitus tukee vientiin tähtäävää maataloutta, kuten puuvillaa ja kasviksia. Erityisesti tupakan ja puuvillan tuotanto lisääntyy, sillä vienti Kiinaan kasvaa. Zimbabwesta hädetyistä valkoisista maanviljelijöistä moni päätyy rauhallisempaan naapurimaahan Sambiaan.

OHJELMAT PÄÄTÖKSEEN

Sambian Luapulalan läänin lisäksi suomalaiset ovat kehittäneet maataloutta Tansanian, Kenian, Mosambikin ja Etiopian maaseudulla. Tavoitteena on ollut vähentää köyhyyttä ja parantaa ruokaturvaa. Viljelijät ovat saaneet koulutusta ja mahdollisuuden myydä tuotteitaan markkinoilla. Paikoin on keskitytty tukemaan erityisesti naisia, jotka useimmissa perheissä vastaavat ruoantuotannosta.

Viime vuonna laajamittaiset maaseudun kehittämissuunnitelmat päättyivät Sambian Luapulalan lisäksi Tansanian Liwaleessa ja Nevalassa sekä Mosambikin Zambeziassa. Osa ohjelmista jatkaa vielä seuraavat pari vuotta.

Muiden avunantajamaiden tavoin Suomi pohtii parhaillaan tehokkainta tapaa tukea maaseudun asukkaiden työllistymistä ja kestävää toimeentuloa.

SAMBIA

2001. Vakava kuivuus. Sadot pienenevät neljänneksellä. Joka neljäs sambialainen on ruoka-avun tarpeessa.

2003. Entinen presidentti **Chiluba** joutuu oikeuteen korruptiosta.

2004. Sambian talous kasvaa. Maan päävientituotteen kuparin maailmanmarkkinahinnat nousevat ja kaivossektori yksityistetään.

2005. Sambia pääsee mukaan IMF:n velkahelpotus-

ohjelma HIPC:iin ja alkaa saada velkahelpotuksia.

2005. Talouskasvu ylittää 10 prosenttia ja pysyy 6–7 prosentin tuntumassa vuoteen 2015 saakka.

2006. Maatalousbudjetti on enää viidenneksen siitä, mitä se oli vuonna 1986.

2011. Yleisvaalit. Populistinen puolue Patriotic Front ja sen puheenjohtaja **Michael Sata** voittavat. Vaaleja pidetään demokraattisina.

2014. Presidentti Sata kuolee.

2015. Uudet vaalit, ja valtaan nousee PF:n ehdokas **Edgar Lungu**.

2015. Kuparin hinta laskee, ja Sambian talouskasvu hidastuu. Sähkönsiirrossa ja tuotannossa on ongelmia. Kwachan arvo putoaa 60 prosenttia vuoden aikana. Budjetin alijäämä kasvaa. Hallitus syyttää talousongelmista Kiinan kasvun hidastumista ja huonoja säitä, oppositio hallituksen politiikkaa ja tuhlailuutta. Työttömyys kasvaa. Lungu järjestää lokakuussa

kansallisen rukouspäivän, jossa hän pyytää Jumalalta apua.

2016. Kuparin maailmanmarkkinahintojen oletetaan pysyvän matalalla.

11.8.2016. Yleisvaalit, joissa Lungun asema on vaakalaudalla.

Aikajana-aineiston koonnut toimittaja **Esa Salminen**.

TEKSTI TIINA KIRKAS

Muutakin kuin MAATALOUTTA

Afrikan maaseudulle tarvitaan työtä, toimeentuloa ja sukupolvenvaihdos.

Afrikka voi kaksinkertaistaa ruokatuotantonsa viidessä vuodessa, uskoo YK:n entisen pääsihteerin **Kofi Annanin** johtama tutkimusryhmä parin vuoden takaisessa raportissaan. Edellytyksenä on, että maataloilla päivitetään työtapoja, hyödynnetään teknologiaa ja huolehditaan rahoituksesta.

Tärkeintä on, että maataloustyö houkuttaa nuoria, sanoo neuvonantaja **Marjaana Pekkola** ulkoministeriöstä.

”Nuoria ei kiinnosta tarttua kuokkaan ja hankkia hiki-sesti elantoaan yhdestä maissisadosta vuodessa. He haluavat tehdä bisnestä ja hyödyntää mobiiliteknologiaa. Sen avulla saa hankittua tietoa muiden muassa viljelymenetelmistä.”

Muutos edellyttää sukupolvenvaihdosta. Esimerkiksi Keniassa viljelijöiden keski-ikä lähentelee 60 vuotta. Vanhat miehet hallinnoivat peltoja, eikä nuorille riitä omaa maata.

Ruokaa on toimitettava myös lähimarkkinoille, jotta viljelijät tienaisivat rahaa arjen tarpeisiinsa. Nyt kolme viidestä afrikkalaisesta elää maaseudulla niukassa omavaraisuudessa.

Kaupankäynti edellyttää parannuksia ruoan varastointiin, tiestöön ja liiketoiminnan osaamiseen. Alueellinen kauppa vaatii byrokratian karsimista.

Tulevaisuudessa maataloustuotannolle riittää kysyntää, sillä Afrikan kaupunkiväestö kasvaa ja vaurastuu. Tällä hetkellä suuri osa viljasta tulee ulkomailta.

TUKEA JA TYÖTÄ

Ulkomaisista avunantajista etenkin Yhdysvallat ja Saksa rahoittavat merkittävästi afrikkalaista maataloutta mutta toivovat työpaikkoja myös muille aloille kuin maatalouteen. Nykyisin Afrikan maaseudun asukkaat saavat kolmanneksen toimeentulostaan muusta kuin maataloudesta. Aasiansa ja Latinalaisessa Amerikassa osuus on yli puolet.

Luontevimmin työtä löytyy ruoan jalostamisesta. Se vaatii muiden muassa alkuhoidusta, koulutettua henkilökuntaa ja kohtuuhintaisia kuljetusyhteyksiä. Viljelijöiden on myös kyettävä yhteistyöhön, Marjaana Pekkola sanoo.

”Kaikkien on esimerkiksi kasvatettava samaa mangolajiketta, jotta sen kuivaaminen tai puristaminen mehuksi onnistuu.”

Myös metsien ja vesistöjen hyödyntäminen, virkistys, matkailu, koulutus, rakentaminen, liikennöinti ja kauppa tarjoavat työmahdollisuuksia. Maaseudulle tarvitaan yrittäjiä, jotka työllistävät itsensä lisäksi myös muita lähistön asukkaita.

Pekkola toteaa, että helpointa on tukea viljelijöitä, jotka tuntevat uudet työskentelymenetelmät ja -tekniikat.

He myös omaksuvat jouhevasti tavat toimia markkinoilla ja muuttuvassa maailmassa.

LUONTEVIMMIN TYÖTÄ LÖYTYY RUOAN JALOSTAMISESTA.

Maaseudun köyhimpien tulevaisuus näyttää toiselta. Usein he ovat syrjäkyliin jääneitä leskinaisia,

jotka joko sairastavat tai huolehtivat lähimmäisistään.

Pekkola kertoo Mosambikista, jossa parisen tuhatta naista on opetellut lukemaan ja kasvattamaan vihanneksia ja palkokasveja Suomen tuella. Samalla he saavat tietoa terveydestä, ravitsemuksesta ja tavoista valmistaa ruokaa uusista viljelykasveista. Nyt osa myy tuotteitaan lähitorilla ja rahoittaa ansioillaan lastensa koulunkäyntiä.

”Kestävin ratkaisu on luoda mahdollisuuksia”, Pekkola sanoo.

Lähde mm.: Grain Fish Money. Financing Africa's Green and Blue Revolutions. African Progress Panel, 2014.

ETIOPIA

Kuivuus KOETTELEE

Joka kymmenes etiopialainen tarvitsee välitöntä ruoka-apua.

TEKSTI JA KUVAT BENGT SIGVARDSSONN

Haben Waldo hoputtaa härkiään Ilala-joen uomassa Endertassa Pohjois-Etiopiassa. Vielä viime kesänä Ilala oli Tigrayn maakunnan suurin joki. Nyt se on rutikuiva. ”Olen yrittänyt viljellä vehnää, teffiä ja maissia, mutta sato on kehno. En voi elättää sillä edes perhettäni”, Waldo sanoo.

Etiopiaa koettelee pahin kuivuus 50 vuoteen. Viime keväänä sateet jäivät vähäisiksi, samoin kesällä maan tärkeimpänä sadekautena. Sääilmiö El Niñon vuoksi suuri osa Etiopiaa jäi kokonaan ilman sateita. Paikoin ne tulivat myöhässä tai epäsäännöllisesti ja aiheuttivat tulvia.

Kuivuuden seuraukset ovat tuhoisia, sillä yli 72 miljoonaa eli neljä viidestä etiopialaisesta saa toimeentulonsa maataloudesta. Kesällä tuotetaan myös 80 prosenttia Etiopian ruoasta. Nyt sato on jäänyt jopa 90 prosenttia keskiarvoa pienemmäksi.

”Luojan kiitos, että meillä on vihanpeltö, jota olemme voineet kastella. Siksi olemme selvinneet hengissä. Karja kuitenkin kärsii, sillä laidunmaata ei enää ole”, Waldo sanoo.

PULAA SIEMENVILJASTA

Tigrayn maakunnan itä- ja kaakkoisosat ovat kärsineet pahoin kuivuudesta. Pelloilla ei kasva mitään. Vain karja et-

sii kuivasta maasta juuria syötäväkseen. Karjaa on myös kuollut.

Halefum Hargo kyntää kuivaa peltoa kahden härän avustamana.

”Kynnän maata, jotta se olisi pehmeää, jos kesäkuussa sataa. Minulla ei ole siemenviljaa, mutta ajattelin myydä yhden häristäni, jotta voisin sitä ostaa.”

Monissa viljelijäperheissä siemenvilja on syöty nälkään, joten sitä ei enää ole varastossa. Se tietää ruokapulaa, vaikka sadetta tulisi kesällä.

YK:n mukaan joka viides etiopialainen eli yli 18 miljoonaa ihmistä tarvitsee ruoka-apua. Heistä kahdeksan miljoonaa saa apua Etiopian hallitukselta. Loput kymmenen miljoonaa odottaa pikaista apua ulkomailta.

Hargon kahdeksanhenkinen perhe selviää Maailman ruokaohjelman WFP:n ja hallituksen tuella. He saavat viisitoista kiloa vehnää tai maissia kuuksaudessa.

”Se ei riitä. Välillä jätän syömättä ja annan ruoan lapsille. Ruoka on kuitenkin ravintoköyhää, joten lapset ovat vaarassa jäädä aliravituiksi”, Hargo sanoo.

YK:n mukaan yli kaksi miljoonaa etiopialaista kärsii aliravitsemuksesta. Lähes joka neljännän tila on vakava.

Kuivuus ja rankkasateiden aiheuttamat tulvat ovat ajaneet myös yli 218 000 etiopialaista kodeistaan.

”Jos kesällä ei sada, mekin joudumme ehkä muuttamaan”, Hardo sanoo.

HAITTA KOULUNKÄYNNILLE

Parikymmenen kilometrin päässä Halefum Hardon pelloilta on pieni lähde, jossa lapset täyttävät muovikanistereitaan. Lähden vedenpinta on vain muutaman kymmenen sentin korkeudella. Vesi on täynnä levää, oksia ja lehtiä. Karja juo samasta lähteestä.

YK:n mukaan yli viisi miljoonaa etiopialaista on ilman puhdasta juomavettä.

”Vesi on juotavaksi, mutta kotona käytämme sitä myös muihin tarkoituksiin”, sanoo 10-vuotias **Mahalet Alamat**.

Likainen vesi ja huono hygienia ovat lisänneet sairauksia. Samaan aikaan Etiopian terveydenhoitojärjestelmä on ylikuormittunut.

Alamat uskoo, ettei hän sairastu vedestä.

”Vesi maistuu makealta, ei suolaiselta.”

Alamatin kotiympäristöstä ei enää löydy juomavettä. Vedenhaku lähteeltä vie tunteja ja häiritsee hänen koulunkäyntiään. YK:n mukaan yli miljoona lasta on keskeyttänyt koulunsa kuivuuden tai tulvien takia.

”Emme ehdi tehdä läksyjä, koska meidän täytyy hakea vettä ennen koulupäivää ja sen jälkeen”, Alamat sanoo.

Kirjoittaja on ruotsalainen vapaa toimittaja. Tekstin on suomentanut Tiina Kirkas.

Bri (vas.), Akassa ja Sosa Kyros lähtevät joka päivä koulun jälkeen etsimään polttopuuta ja vettä kilometrien päästä.

EL NIÑO YLLÄTTI

ETIOPIA MUISTETAAN 1980-luvun nälkävuosista. Miljoona ihmistä menehtyi kuivuuden ja ihmisoikeusloukkausten aiheuttamaan nälkään, ja irlantilainen muusikko **Bob Geldof** keräsi katastrofin uhreille rahaa Live Aid -kiertueillaan.

Viime vuosina Afrikan sarven valtio on pyristellyt eroon kurjasta maineestaan. Etiopian talous on kasvanut kymmenen prosentin vuosivauhtia, ja maan hallitus on ohjannut kehitystä maataloudesta kevyeen tuotanto-teollisuuteen. Tavoitteena on, että Etiopia on alemman keskitulon maa vuoteen 2025 mennessä.

Etiopia on myös varautunut aiempaa paremmin humanitaarisiin katastrofeihin, kuten kuivuuksiin ja rankkasateiden aiheuttamiin tulviin. Hallituksella on strategia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja kansallisen elintarvikehuollon turvaamiseksi hätätilanteissa.

”Etiopia ei ole enää sama valtio kuin 1980-luvulla. Hallitus on pyrkinyt rakentamaan ihmisille turvaverkkoja, jotta he eivät putoaisi hätätilanteissa tyhjän päälle”, sanoo kehityspolitiikasta vastaava virkamies **Jouni Hirvonen** Suomen-Etiopian suurlähetystöstä.

Silti sääilmiö El Niño yllätti voimakkuudellaan, ja maan hallitus joutui pyytämään tukea kansainväliseltä yhteisöltä. Rahaa on anottu tälle vuodelle 1,29 miljardia euroa, josta oli koossa lähes puolet helmikuun alkuun mennessä.

Avun perillemeno saattaa kestää kuukausia, sillä suuri osa ruokatarvikkeista tuodaan ulkomailta naapurimaan Djiboutin ja Keniassa sijaitsevan Mombasan sataman kautta.

Etiopia tarvitsee apua vielä pitkään. Nälähädän torjumisen lisäksi viljelijät kaipaavat varoja siemenviljan ostoon, jotta he eivät menettäisi seuraavaa satokauttaan. Myös karjankasvattajien on hankittava uusia eläimiä menehtyneiden tilalle.

YK:n mukaan Etiopian humanitaarinen kriisi on kolmanneksi vakavin Syyrian ja Jemenin jälkeen.

TEKSTI TIINA KIRKAS

EL NIÑO KUIVAA JA KASTELEE

El Niño -ilmiö muuttaa Tyynenmeren pintaveden lämpötiloja ja vaikuttaa sääoloihin kaikkialla maailmassa. Se toistuu 3–5 vuoden välein mutta on nyt tutkijoiden mukaan vaikutuksiltaan voimakkain 60 vuoteen.

Ankarimmin El Niño koettelee Indonesiassa ja Väli-Amerikkaa. Afrikassa vaikutukset tunnetuimmat voimakkaimmin mantereiden itäosassa, jossa vuotuisten sateiden viivästyminen aiheuttaa kuivuutta ja voimistuminen tulvia.

KENIA

Kasvua ja kehitystä

KANSAINVÄLISESTÄ KAUPASTA

Kenialaisella Athanas Mathenalla on elintarvikealan yritys, joka vahvistui kauppa tukevalla kehitysyhteistyöllä. Kestävää liiketoimintaa yritetään juurruttaa köyhiin maihin.

TEKSTI JA KUVAT TERHO PUUSTINEN JA AFP/LEHTIKUVA/SIMON MAINA

Kenian keskiluokka tekee päivittäisostoksensa kauppakeskuksissa. Kenialaisyrittäjä Athanas Mathenan hunaja- ja pähkinätuotteita löytyy Nakumatt-kauppaketjun liikkeiden hyllyiltä hänen kotimaansa lisäksi Tansaniassa, Ruandassa ja Ugandassa.

Asfaltti päättyy ja tie muuttuu niin kuopaiseksi ja rapaiseksi, että sen täytyy olla väärä. Ei tällaista perunapeltoa pitkin voi kuljettaa tavaraa minkäänlaiseen tuotantolaitokseen.

Kuljettaja pysäyttää autonsa korkean muurin eteen Kenian pääkaupungin Nairobin kaakkoislaidalla. Mistään ei voi päätellä, että umpinaisessa korttelissa toimii menestyvä elintarvikealan yritys.

Kohta portti aukeaa.

”Tervetuloa! Olette varmaan kuulleet vain huonoja uutisia Afrikasta, eikö vain?” Greenforest Food -yrityksen omistaja Athanas Mathena kysyy.

Greenforest Food on tehdas, jossa pulotetaan ja pussitetaan hunajaa sekä maa- ja cashewpähkinöitä.

”Tämä on pieni yhtiö, jolla on suuri asenne.”

Mathena on moninkertaistanut Greenforest Foodin liikevaihdon muutamassa vuodessa. Viime vuonna myynti nousi 70 miljoonaan Kenian shillinkiin eli noin 600 000 euroon. Koneita on vähän ja henkilöstöä paljon: viime vuoden lopulla työntekijöitä oli jo 25.

Rahoituksessa riittää järjesteltävää. Greenforest Food tarvitsee paljon käyttöpääomaa, koska asiakkaina olevat kauppa- ketjut maksavat laskunsa vasta 150 päivän kuluttua tavaran toimituksesta. Pienyritysten korot lähestyvät Keniassa 30 prosentin tasoa.

Mathena saa olla tyytyväinen siitä, että rahaa ylipäättään saa.

”Joudun kamppailemaan joka päivä, jotta selviämme myynnin kasvun ja tiukan rahoituksen yhtälöstä. Onneksi uusi pakkaus- kone saadaan pian.”

SÄÄNTELY KUIN MUURI

Athanas Mathena haluaisi nostaa Greenforest Foodin myynnin noin yhdeksään miljoonaan euroon kymmenen vuoden kuluessa ja laajentaa vientiin, myös Euroopan markkinoille.

”Haluaisimme laajentua ainakin Ranskaan ja Hollantiin. Siellä on hyvin suuret markkinat, mutta myös paljon sääntelyä. Muistelen, ettei Kenia voinut joskus viedä banaaneja Eurooppaan, koska ne olivat liian käyriä.”

Euroopan unionin elintarvike- turvalisyyden sääntely on Mathenan mielestä maailman tiukinta. Hänestä se estää kaupankäyntiä ja on pystytetty tahallisesti suojelemaan rikkaiden maiden yrityksiä ja tuottajia.

”Jopa hunajalle tehdään kaikenlaisia analyysejä. Ymmärrän, etteivät ihmiset saa sairastua. Mutta kenialaiset mehiläiset ovat terveitä. Emme anna niille antibiootteja kuten kiinalaiset.”

”TÄMÄ ON PIENI YHTIÖ, JOLLA SUURI ASENNE.”

Mathena työskenteli pitkään elintarvike- kehittäjiä Unileverin tytäryhtiön palveluksessa Keniassa. Hän on saanut tukea ulkomaisista kehitysyhteistyövaroista Greenforest Foodin kehittämiseen ja osallistui muun muassa Suomen rahoittaman kehitysohjelman koulutukseen, joka tehosti Greenforest Foodin pakkauslinjaston toimintaa.

Ohjelmaa toteuttaa Kansainvälinen kauppakeskus ITC Keniassa, Tansaniassa ja Sambianssa. Koulutuksella pyritään parantamaan pienten ja keskisuurten hunaja-, mango-, leikkokukka- ja maustealan yritysten kilpailukykyä.

Mathena on oppinut, että yritys tarvitsee arvot ja yritys- vastuun on tärkeää. Hän tietää, että tuotannon kaizen- ajattelusta, ja- panilaislähtöisestä jatkuvan parantamisen periaatteesta, on hyötyä liiketoiminnalle.

Koulutus, konsultointi ja yrittäjän oival- luket ovat tehostaneet Greenforest Foodin liiketoimintaa. Tuotteiden toimitusaika pu- tosi kahdesta yhteen päivään, hygieniaan on kiinnitetty huomiota ja työviikkoa on lyhen- netty kuudesta viiteen päivään.

Tuki Greenforest Foodille on esimerk-

ki kauppaa tukevasta kehitysyhteistyöstä, jonka tavoitteena on luoda menestyvää liiketoimintaa kohdemaihin. Rahoittajat haluavat, että tuella voidaan auttaa lupaavia yrityksiä kasvuun, jolloin ne voivat palkata työntekijöitä, investoida toiminnan kehittämiseen ja kytkeytyä lopulta kansainvälisiin toimitusketjuihin.

SUURI MUTTA KANKEA

Maailmankaupan solmuja ratkottiin joulukuussa Greenforest Foodin tuntumassa Nairobissa, kun Kansainvälisen kauppajärjestön WTO:n vaikuttajat kokoontuivat huippukokoukseensa.

Kokouksen ydintavoitteisiin kuului köyhien ja rikkaiden maiden kaupan edistäminen. Tuloksena syntyi julkilausuma, jonka mukaan maataloustuotteiden viennin tukeminen eri muodoissaan lopetetaan ja it-teknologioiden kauppaa vapautetaan. Koska rikkaat maat maksoivat omille yrityksilleen vientitukia, kehitysmaiden maataloustuottajien oli etenkin takavuosina vaikea menestyä edes omilla markkinoillaan.

Monet köyhien maiden ja nousevien talouksien edustajista olivat kuitenkin sitä mieltä, että päätökset jäivät vaatimattomiksi. Kokouksessa kuultiin lukuisia turhautuneita puheenvuoroja.

”Miten voi olla mahdollista, että erityisesti eurooppalaiset aina vain marginaalisivat kehitysmaita?” Ruandan kauppaniesteri **Francois Kanimba** kysyi.

Köyhien maiden johtajien tuskaa on helppo ymmärtää. Neuvottelut vientitukien

poistamisesta kestivät 15 vuotta. Alun perin kauppaneuvottelukierroksella piti käsitellä isoja kokonaisuuksia, kuten rikkaiden maiden kansallisia maataloustukia ja tuontisuoja, mutta niissä ei ole juuri edetty.

WTO:on kuuluu 160 maata. Se on väistämättä kankea järjestö, koska se yrittää luoda sitovaa lainsäädäntöä, jonka jokainen jäsen voisi allekirjoittaa. Useimmat WTO-maat haluavat periaatteessa vapauttaa kauppaa. Kaikki maat, Suomi niiden joukossa, yrittävät avata uusia vientimarkkinoita tuotteilleen. Samalla ne pyrkivät suojaamaan yritystensä ja kansalaistensa etuja kotimarkkinoillaan.

Vähiten kehittyneissä maissa asuu yli 12 prosenttia maailman väestöstä. Niiden osuus maailman yhteenlasketun teollisuustuotannon arvosta on kuitenkin vain alle 0,5 prosenttia.

”Köyhät maat tarvitsevat tukea vielä pitkään, esimerkiksi vapautuksia tuontitulleista. Niiden tuotanto ei pärjää vapaassa kilpailussa”, sanoo nepalilainen **Ratnakar Adhikari**, joka johtaa WTO:n yhteydessä toimivaa EIF-kehitysohjelmaa.

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri **Lenita Toivakka** (kok) julkisti Nairobissa uuden rahoitussitoumuksen EIF:lle. Sen arvo on 10 miljoonaa euroa vuosina 2016–2020. Suomi on nyt EIF:n viidenneksi suurin rahoittajamaa. Rahat on tarkoitus käyttää Keniaakin köyhempien, niin sanottujen vähiten kehittyneiden maiden kaupankäyntikyvyn vahvistamiseen.

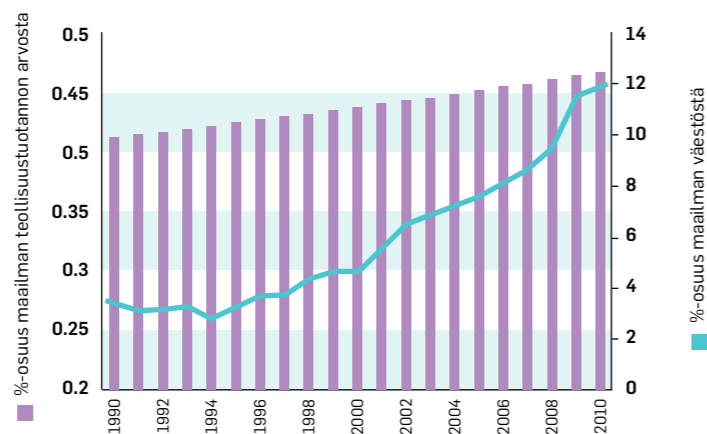
”Emme voi heikentää eurooppalaisia standardeja”, Adhikari sanoo.

”Pelissä on paljon tunteita ja politiikkaa. Ainoa keino on auttaa afrikkalaisia kehittymään. He selviytyvät sääntelystä, jos heidän infrastruktuurinsa ja toimintatapsansa ovat riittävän hyviä.”

Adhikari myöntää, että työ kaupan esteiden purkamiseksi ja kolmannen maailman kilpailukyvyn parantamiseksi etenee tuskallisen hitaasti. Hänen mukaansa köyhimpien maiden osuus maailmankaupasta oli parikymmentä vuotta sitten 0,5 prosenttia. Nyt se on 1,2 prosenttia.

”Haluaisin nähdä enemmän tahtoa”, Adhikari toteaa.

VÄHITEN KEHITTYNEIDEN MAIDEN OSUUS MAAILMAN VÄESTÖSTÄ JA TEOLLISUUSTRUOTANNOSTA

Lähde: YK:n teollistamisjärjestö UNIDO ja Maailmanpankki

TOIVO ON IDÄSSÄ

Vain yksi Afrikan valtioista on tähän mennessä pystynyt nostamaan kansantaloutensa jalostusarvoa niin paljon, ettei sen tärkein vientituote ole raaka-aine. Maa on Marokko. Sen vientivalttina ovat tekstiilit.

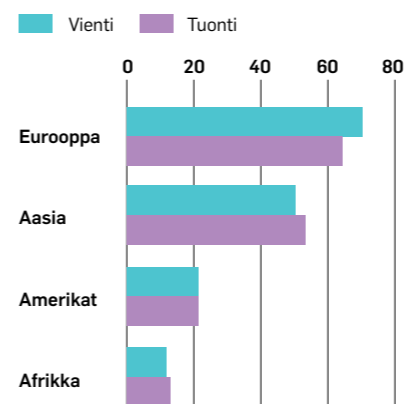
Monet 2000-luvun alussa rikastuneet valtiot oppoavat syvyiksiin, kun öljyn, kaasin ja kuparin hinnat laskevat. Näin on käynyt muiden muassa Nigerialle, Angolalle ja Sambialle.

Kenia, Tansania, Etiopia ja Ruanda menestyvät selvästi paremmin, koska ne ovat kehittäneet talouttaan monipuolisemmin. Suorien ulkomaisten sijoitusten määrä on moninkertaistunut 2010-luvulla. Bruttokansantuotteet kasvoivat viime vuonna kärkeä 5–10 prosentin vauhtia.

Ratnakar Adhikari EIF:stä iloitsee erityisesti itäisen ja eteläisen Afrikan integraatiosta. Telealan sääntelyä vapautetaan vauhdilla, ja infrastruktuuria, kuten teitä ja energiantuotantoa, rakennetaan yhdessä. Adhikarin mukaan kehitys näyttää samantapaiselta kuin Euroopassa ja Aasiassa vuosikymmeniä sitten.

ALUEIDEN SISÄINEN KAUPPA

%-osuus kaikesta ulkomaankaupasta vuosina 2007–2011

Lähde: The Economist ja YK:n kauppa- ja kehityskonferenssi UNCTAD

Afrikan maat käyvät keskenään vain vähän kauppaa. Yksi Suomen kauppaa tukevan kehitysyhteistyön tavoitteista on vauhdittaa itäisen ja eteläisen Afrikan maiden keskinäistä kauppaa. Tähän pyritään muun muassa uudistamalla maiden tullilaitosten toimintaa.

Greenforest-yrityksen tuotanto on tehostunut Suomen rahoittaman kehitysohjelman koulutuksessa.

”Maa toisensa jälkeen liittyy mukaan huomattuaan, ettei pärjää niin hyvin ulkopuolella.”

Kehitysavun tarve vähenee, kun köyhät maat vahvistuvat. Yksi rohkaisevimista esimerkeistä on Kenia, joka nousi alemman keskitulon maaksi vuonna 2014.

SÄHKÖKATKOT RIESANA

Athanas Mathena esittelee ylpeänä yrityksensä Greenforest Foodin toimitusketjua, jonka keskiössä on tärkein yhteistyökumppani, pähkinöiden tai hunajan tuottaja. Yrityksen ostot työllistävät satoja tai jopa tuhansia paikallisia viljelijöitä.

Mathenan pitää auttaa viljelijöitä ensin, jotta hän voi auttaa itseään. Härkin vetämät aurat pitäisi vaihtaa halpoihin jyrsimiin ennen kuin voidaan siirtyä traktoreihin.

Hän haluaa esitellä vieraille tehdastaan. Pähkinät etenevät ripeästi linjoilla.

Nuoret tytöt poimivat alimittaiset ja muotopuolelta syrjäin. Paahtouuni on lämpeämässä. Mutta yhtäkkiä koneet pysähtyvät ja valot sammuvat.

Sähkökatkos.

Kenian sähköverkko kaatuu helposti, koska sähkön kysyntä ylittää tarjonnan eikä verkon ohjaus toimi parhaalla mahdollisella tavalla. Katkot kestävät tyypillisesti vartin. Myös jännitteen laatu vaihtelee, ja sitäkin pyritään ratkomaan kauppaa tukevan kehitysyhteistyön avulla.

Suomi on mukana Kenian energiainfrastruktuurin rakentamisessa kehitysrahoitusyhtiö Finnfundin kautta, sijoittamalla pääomaa Turkana-järven valtavaan tuulipuistoon: 365 tuuliturbiinia, 310 megawattia. Se on sijoitus, jonka pitäisi auttaa kenialaisia auttamaan itseään ja jonka tuottoja Finnfund voi sijoittaa uusiin hankkeisiin – jos hyvin käy.

LAHJASTA LAINAAN

KAUPPAA TUKEVAA kehitysyhteistyötä toteutetaan muiden muassa kansainvälisten ohjelmien, kuten Maailman kauppajärjestön WTO:n yhteydessä toimivan EIF-kehitysohjelman ja kehitysrahoitusyhtiö Finnfundin kautta.

”Vahvistamme kauppaa tukevaa kehitysyhteistyötä, koska maailmalta tulee selkeästi viestiä, että juuri sille on tarvetta”, sanoo ministeri **Lenita Toivakka**, joka vastaa Suomen ulkomaankaupasta ja kehitysyhteistyöstä.

”Kaupan edistäminen on kestävä tapa osallistua kehittyvien talouksien auttamiseen. Yritämme estää ennalta kriisejä ja hillitä ihmisten maastamuuttoa. On koko maailman etu, että kehitysmaiden edellytykset auttaa itseään paranevat.”

Toivakka sanoo, ettei kehitysyhteistyön kohdemailla ole tullut juurikaan kielteistä palautetta Suomen nykyisestä linjasta. Hänen mukaansa esimerkiksi Tansania, Etiopia, Kenia ja Vietnam toivat kauppaa ja investointeja.

”Juuri tämännäköistä rohkeutta tarvitaan”, ministeri Lenita Toivakka sanoo.

”Maailma ei muutu, jos riskejä ei oteta. Tarvitaan investointeja, jotka luovat kestävästi energiantuotantoa kehitysmaihin ja työpaikkoja niiden kansalaisille. On parempi, että emme tee asioita heidän puolestaan vaan heidän tukena.”

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

”Millainen on hunajan ja pähkinöiden laatu Suomessa?” kysyy toimitusjohtaja Athanas Mathena vierailtaan. Hänen yrityksensä haluaa edetä itä-Afrikan markkinoilta Eurooppaan.

KAUPUNKIELÄMÄÄ

Ihmiset keskittyvät kaupunkiin.
Maailmassa on 34 megapolia, joissa asuu
yli kymmenen miljoonaa ihmistä.

KUVAT MARTIN ROEMERS TEKSTI TIINA KIRKAS

Nigerian suurimmassa kaupungissa ja talouselämän keskuksessa Lagosissa taksinkuljettajat kerääntyvät Broad Streetille lepäämään ja lounastamaan. Perjantaina muslimien pyhäpäivänä lähimoskeijoissa on tungosta, joten kuljettajat järjestävät itselleen mahdollisuuden myös rukoilemiseen.

Lagos on Saharan eteläpuolisen Afrikan suurin megapoli, jossa asuu hieman yli 13 miljoonaa ihmistä. Toinen megapoli on Kongon demokraattisen tasavallan Kinshasa, jossa asukkaita on 11,7 miljoonaa.

Meksikon pääkaupunki México City sijaitsee vuoristoylängöllä runsaan kahden kilometrin korkeudessa. Se on läntisen pallonpuoliskon toiseksi suurin kaupunki New Yorkin metropolialueen jälkeen. Asukkaita siellä on yli 20 miljoonaa. Kuvassa liikennettä Anillo de Circunvalacionilla Cuatémocin kaupunginosassa.

Vuonna 2050 kaksi kolmesta maailman ihmisestä asuu kaupungissa. Tällä hetkellä kaupunkilaisia on hieman yli puolet väestöstä.

Nopeimmin kasvavat alle miljoonan asukkaan kaupungit Aasiassa ja Afrikassa. YK arvioi, että vuoteen 2050 mennessä kolmasosa kaikista uusista kaupunkilaisista asuu Kiinassa, Intiassa ja Nigeriassa.

Kaupungit houkuttavat etenkin nuoria ihmisiä lähiympäristöstä etsimään työtä, toimeentuloa ja koulutusmahdollisuuksia. Muuttoliikettäkin enemmän kaupunkien väkimäärää lisää syntyvyys.

Myös yli kymmenen miljoonan asukkaan megapolit lisääntyvät ja laajenevat. Tällä hetkellä maailmassa on 34 megapoliä, joista suurin on Japanin Tokio-Jokohama. Kaksoiskaupungin alueella asuu 38 miljoonaa ihmistä.

Kaikkiaan megapoleissa asuu 580 miljoonaa ihmistä eli kahdeksisen prosenttia maailman väestöstä.

Taksit odottavat asiakkaita Mauripur Roadilla Macharin alueella Pakistanin Karachissa. Suuri osa alueen asukkaista saa toimeentulonsa kalanjalostusteollisuudesta. Tien varsilla riittää tilaa myös karjan laiduntamiseen.

Karachi on Pakistanin tärkein satamakaupunki ja suurin megapoli. Asukkaita kaupungissa on yli 22 miljoonaa. Maan toinen yli kymmenen miljoonan asukkaan kaupunki Lahore sijaitsee idässä Intian rajalla.

Bangladeshin pääkaupunki Dhaka levittäytyy laajalle tasangolle, jota rajaavat joet Meghna, Padma ja Jamuna. Dhaka on vain muutaman metrin merenpinnan yläpuolella, joten iso osa kaupungista peittyi veden alle vähintään neljäksi kuukaudeksi myös tavallisina tulvavuosina.

Dhakan 16,7 miljoonaa asukasta elävät ennätysellisen tiiviisti. Neliökilometrillä asuu yli 43 500 ihmistä, kun maailman toiseksi tiheimmin asutussa kaupungissa Intian Mumbaissa vastaava luku on 32 400.

Kuvassa katukauppiat aloittelevat iltaansa New Marketilla Dhanmondissa Dhakan keskustassa.

Indonesian pääkaupunki Jakarta sijaitsee Jaavan saaren pohjoisrannikolla. Se on maailman toiseksi suurin megapoli, jossa asuu yli 30 miljoonaa ihmistä.

Kuvassa mopot odottavat Jalan Jembatan Batun risteyksessä Tamansarin kaupunginosassa.

MARTIN ROEMERS ON HOLLANTILAINEN VALOKUVAAJA. VUOSINA 2008–2015 HÄN KUVAI ELÄMÄÄ 22 MEGAPOLISSA EUROOPASSA, AMERIKOISSA, AASIASSA JA AFRIKASSA. KANSAINVÄLISISSÄ VALOKUVAKILPAILUISSA PALKITTU METROPOLIS-SARJA ON JULKAISTU KIRJANA JA KIERTÄNYT NÄYTTELYNÄ ERI PUOLILLA MAAILMAA.

MYANMAR

I rädsla för MOBBEN

Myanmars muslimer blir alltmer förtryckta. Många hoppas att den nya regeringen ska ändra på det. Men kanske finns varken makt eller ambition.

TEXT PER LILJAS BILDER JONAS GRATZER

En marsdag 2013 kom mobben till Myint Kyunds kvarter i staden Meiktila i centrala Myanmar. De var beväpnade och redo att hämnas på muslimer efter att en buddhistisk munk dödats.

Kyunds familj gömde sig inomhus. Men när ligisterna började sätta bilar i brand sprang hennes äldsta son Ko Bilaal ut för att rädda deras lastbil. Transportfirman var familjens levebröd och bilen fylld av varor.

Det gick ett vrål genom mobben då de fick syn på Bilaal. Han fick igång motorn och började köra iväg, men pepprades av stenar och kraschade in i en vägg. Mobben svärnade kring fordonet.

Slet ut honom och började attackera. Kyunds bror försökte stoppa dem men höggs i axeln. Bilaals kropp dränktes i bensin och tändes på.

”Då mobben försvann var han fortfarande vid liv”, säger Kyund mellan sina tårar.

Bilaal dog på sjukhuset. Familjen fick aldrig reda på vad som hände med kroppen efteråt.

ULTRANATIONALISTISKA MUNKAR

Mordet på Ko Bilaal följdes av ett fyrtiotal till. Många torterades och förnedrades. Vissa var barn. Åskådare gjorde inget för att hindra grymheterna. Bland dem fanns poliser, soldater och munkar. Somliga hetsade till och med ivrigt på mobben.

Bakgrunden går att spåra till delstaten Rakhine i sydvästra Myanmar. Där bor uppskattningsvis 80 procent av landets största och mest avskydda muslimska folkgrupp, rohingya. Minoriteten beräknas uppgå till kring 800 000–1 100 000 i hela Myanmar. I generationer har de betraktats som utländska inkräktare eftersom de har rötter på den bangladeshiska sidan av gränsen.

Rohingya saknar därför rättigheter, utsätts kontinuerligt för förtryck och stöds oftast inte ens av andra muslimer.

MUSLIMHATET HAR ROTAT SIG OCH FÅTT EN IDEOLOGI.

År 2012 rasade deras tillvaro ihop än mer då de utsattes för våldsamma upplopp. Dussintals rohingya mördades och fler än hundratusen slussades in i undermåliga läger. Akademiker bedömer sedan dess att rohingya står endast ett steg ifrån folkmord.

Islan har kommit att spilla över på landets övriga muslimer. Totalt bor det lite drygt två miljoner muslimer i Myanmar, det vill säga fyra till fem procent av befolkningen. Många bor totalt integrerade, med moskéer insprängda mitt i buddhistiska kvarter.

Men efter upploppet i Meiktila spreds våldet till flera andra städer i centrala Myanmar. Muslimhatet har rotat sig och fått en ideologi.

I Meiktilas centrum står en grupp munkar med grenar till både militär och politiker som kallar sig Ma Ba Tha, rörelsen för att skydda ras och religion. Baddanta Ottara tändes en cigarett och låter röken ringla upp framför en färgglad världskarta.

Buddhistiska länder är markerade med gult, muslimska med mörkrosa.

”Tidigare var många länder buddhistiska, nu finns det bara fem kvar”,

Myint Kyunds äldsta son brändes ihjäl i en attack mot muslimer i mars 2013 i staden Meiktila i centrala Myanmar.

Munken Baddanta Ottara (t.h.) är den buddhistiska Ma Ba Tha-rörelsens andremän i Meiktila. Han visar på kartan att det tidigare fanns flera buddhistiska länder. ”Nu finns bara fem kvar.”

säger munken, som är näst högsta ledare för Ma Ba Tha i Meiktila.

”Vi måste försvara vår religion om den inte ska försvinna.”

Ottara var studiekamrat med rörelsens ledare, Ashin Wirathu, medan de var noviser vid ett tempel i den närliggande staden Mandalay. Wirathu var inte bara några år äldre utan steg också snabbt i rang. Hans extrema åsikter satte honom däremot i knipa. År 2003 dömdes han till fängelse för att ha hetsat till religiös konflikt genom sin inblandning

i den ultrapatriotiska rörelsen 969. Nio år senare släpptes han tillsammans med över sextusen andra fångar, som del i en amnesti avsedd att övertyga västvärlden om landets liberalisering.

Wirathu tog strax därefter ledningen för 969 och började predika om muslimernas planer på att ta över världen.

Efter att ha porträtterats på omslaget av det amerikanska magasinet *Time* med rubriken ”ansiktet på buddhistisk terror” stöptes rörelsen om.

I dag heter den Ma Ba Tha och hävdar att den har tio miljoner medlemmar i Myanmar. Rörelsens politiska makt märktes inför parlamentsvalet i november 2015. Endast veckor innan klubbade det regerande partiet USDP, som består av före detta generaler ur den junta som styr landet sedan 1962, igenom lagar som bland annat hindrar muslimer från att bilda stora familjer.

SKENHELIGT HELGON

Under sitt halvsekel vid makten orkestrerade militärjuntan många aggressiva kampanjer mot muslimer. Somliga menar att element inom militären även låg bakom de senaste attackerna. De hastigt bildade mobbarna beväpnade med motorcykelkedjor och svärd liknar juntans bekämpning av tidigare års demokratiaktivister.

Oavsett sänder militärens brist på handling tydliga signaler.

”Upploppet i Meiktila blev ett budskap till landets muslimer att militären inte kommer att skydda dem”, säger Melissa Crouch, forskare på universitetet i New South Wales i Australien, som håller på att färdigställa en bok om islam i Myanmar.

Många sätter därför sitt hopp till oppositionsledaren och Nobelpristagaren Aung San Suu Kyi. I november vann hennes parti NLD en jordskredsseger i Myanmar parlamentsval.

Detta är en enastående utveckling med tanke på att Suu Kyi släpptes från sin totalt femtonåriga husarrest så sent som 2010.

Men vägen därifrån har inte präglats av samma aktivism som drev henne förr. ”Damen”, som hon vördnadsfullt kallas, behandlas som ett helgon och hennes tal har börjat präglas alltmer av buddhistisk mystik.

År 2013 vägrade hon erkänna att folkgruppen rohingya utsatts för etnisk rensning. Efter våldet i Meiktila sade hon att landets muslimer inte har lidit oproportionerligt mycket. Och inför valet i vintras ströks samtliga muslimska kandidater från NLD:s lista.

OSÄKER FRAMTID

På sistone kan läget bäst beskrivas som ett oroligt lugn. Våldsamheterna har avtagit, men Ma Ba Tha fortsätter med sin retorik. I deltaområdet uppmanar de till exempel buddhister att bojkotta muslimska affärer och driva dem ur köttindustrin.

Men i mångt och mycket håller ändå samhällsväven. Muslimer i Meiktila berättar att de fortfarande har buddhistiska vänner kvar. Somliga av dem är lika uppbragta som de själva.

Ett tempel i utkanten av staden tog till och med en aktiv roll för att hjälpa utsatta under attackerna. Abboten **U R Sein Na** berättar att han och hans kolleger gav ett par

Munkarna i rörelsen **Ma Ba Tha** säger sig skydda den buddhistiska religionen för att den inte ska försvinna. Muslimer upplever de som ett hot. Rörelsen har omkring tio miljoner medlemmar i Myanmar.

hundra människor husrum och säker transport till ett flyktingläger.

”Vanligtvis träffar vi aldrig muslimer, men vi hjälper vem som än ber om hjälp”, säger Sein Na.

”Våldet påverkar folk på båda sidor. Båda har familjer. Det gäller för oss att tänka på nästa generations framtid.”

Kanske var Aung San Suu Kyis tystnad en strategi för att inte förlora väljare. Ashin Wirathu har inte gjort någon hemlighet av sin avsky för henne. Inför valet cirkulerade fabricerade bilder av Suu Kyi med huvudsjal.

Men valsegern innebär inte nödvändigtvis någon förändring. Militären har behållit makten över de tre mäktigaste ministerierna och NLD måste arbeta tillsammans med dem för att få något gjort överhuvudtaget. Muslimernas välfärd lär knappast vara en av deras första strider.

Lagarna lär bestå, Ma Ba Tha lär fortsätta sprida propaganda, och förövarna i Meiktila lär undgå rättslig prövning. •

Skribenten är svensk frilansjournalist och Svenska Dagbladets Asienkorrespondent.

Abboten **U R Sein Na** hjälpte muslimer under våldsamheterna mot muslimer i Meiktila våren 2013.

ROHINGYA PÅ FLYKT

ÅR 2015 tydde sig 33 600 flyktingar och migranter till människosmugglars tjänster på de sydostasiatiska haven. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR var en betydande majoritet av dem rohingya, som på sin flykt från Myanmar använde smuglingsrutten över Bengaliska viken och Andamansjön.

Under året miste uppskattningsvis 370 flyktingar eller migranter livet under smuglingen till följd av antingen våld eller sjukdom. I siffran ingår inte de som drunknade på resan. Allt som allt omkom tre gånger så många flyktingar och migranter på sjörutterna i Sydostasien som på Medelhavet under samma tidperiod.

Sedan maj 2015 har myndigheterna i Thailand lyckats bekämpa smuglingen i området. Före det hade brända kroppar efter smuglarnas offer hittats i djungeln vid gränsen mot Malaysia, vilket tvingade Thailand att skärpa gränsbevakningen och slå till mot smuglarnas vidsträckt nätverk.

De senaste tre och ett halvt åren har över hundratusen rohingya lämnat Myanmar. I dag bor en halv miljon rohingya i Bangladesh, över 150 000 i Malaysia och 10 000 i Thailand. Varken de länderna eller andra potentiella destinationer som Indonesien har skrivit under FN:s flyktingkonvention.

M

ari Ayhan Tikkanen. Toista etunimeä pitää selittää, nytkin: ”Ayhan on turkkilainen, oikeasti miehen nimi. Synnyin Turkin Ankarassa, ja vanhempani ihastuivat nimeen.”

Tikkanen on selvästi ylpeä Ayhanista. Nimien sekoitus oli enne, sillä hänestä tuli kosmopoliitti. Tikkanen asui myös Bangladeshissa, Norsunluurannikolla, Pakistanissa, Britanniassa, Yhdysvalloissa ja Intiassa, välillä Suomessa.

Nyt hän on asettunut tukevasti Helsingin Kruunuhakaan.

Siellä on hänen kotinsa ja yrityksensä M4ID. Moderni toimisto on 1890-luvun kerrostalossa, koti sisäpihan toisella puolella. Välimatka on Tikkasesta kätevä. Iltaisin, kun lapset ovat menneet nukkumaan, hän saattaa pujahtaa hetkeksi töihin.

Silloin hän soittaa asiakkailleen Yhdysvaltoihin, jossa eletään keskipäivää.

M4ID tulee sanoista Marketing for International Development. Se kehittää luovia ratkaisuja naisten ja lasten terveydenhuoltoon ja hyvinvointiin kehittyvissä maissa. Asiakkaat ovat tunnettuja kansainvälisiä säätiöitä ja järjestöjä, kuten Bill ja Melinda Gatesin säätiö, YK:n väestörahoitus UNFPA ja Maailman terveysjärjestö WHO.

Useissa M4ID:n projekteissa pohditaan synnytyksiä.

Esimerkiksi Gatesien säätiö rahoittaa projektia, jossa synnytysosaston tilat, tuotteet ja palvelut uudistetaan siten, etteivät sairaalan kustannukset juurikaan nouse.

”Suunnittelu lähtee naisen tarpeista ja toiveista”, Tikkanen sanoo.

M4ID:ssä ajatellaan, että jokaisella ihmisellä on oikeus terveydenhuoltoon ja arvokkaaseen elämään. Asiakkaita on jonoksi asti, vaikkei yritys ole käyttänyt euroakaan markkinointiin.

KÄYNTIIN KOTOA

Mari Tikkanen perusti yrityksen englantilaisen aviomiehensä, ekonomisti Joseph Wrightin kanssa kesällä 2008. Heidän esikoisensa oli täyttänyt kolme kuukautta. Tikkanen työskenteli kotona, Wright johtajana Pohjoismaiden investointipankissa Helsingissä.

Aluksi Tikkanen perehtyi sosiaaliseen mediaan. Sitä isot järjestöt eivät osanneet käyttää.

Hän päätti, että M4ID tarjoaisi järjestöille luovan viestinnän ja palvelumuotoilun ratkaisuja, jotka tehostaisivat kampanjointia ja työtä kehittyvissä maissa. Palvelumuotoi-

Nainen keskipisteessä

Mari Tikkanen näki Pakistanissa, kuinka kurjissa oloissa äidit elävät. Nyt hän johtaa yritystä, joka edistää naisten ja lasten hyvinvointia.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVAT SAMULI SIIRALA

lulla tarkoitetaan suunnittelua käyttäjän näkökulmasta.

”Työtä, jota aloin tehdä, ei ollut olemassa. Mikään järjestö tai yritys, joka työskenteli kehittyvissä maissa, ei osannut luovaa ongelmanratkaisua.”

Tikkasen entiset työnantajat, kuten WHO, ottivat pian yhteyttä.

Syntyi älypuhelimien sovellus, josta intialaiset naiset saivat perustietoa perhesuunnittelusta ja raskaudesta. Sosiaalisen median kampanja, joka nosti äitiysterveiden tärkeimpien teollisuusmaiden eli G8-ryhmän kokouksen asialistalle. Kampanjaa levitti 260 järjestöä.

Kohta Tikkanen vuokrasi 30 neliön toimiston Helsingin Punavuoresta. Puolitoista vuotta sitten hän siirtyi 70 neliön tiloihin Kruunuhakaan ja palkkasi ensimmäisen työntekijänsä.

Nyt yritys sijaitsee yli 200 neliön tiloissa. Palkattua henkilöstöä on kaksitoista, ja avoinna on yhdeksän uutta työpaikkaa. Toissa vuonna liikevaihto oli 810 000 euroa, viime vuonna 1,5 miljoonaa. Kuluvan vuoden arvio on 2,2 miljoonaa.

Yrityksen kasvuvauhti yllätti Tikkasen. ”Nyt on tasaantumisvaihe”, hän toteaa.

M4ID on yhä ainutlaatuinen alallaan. Tikkanen aikoo pitää sen Helsingissä, josta on löytynyt pätevät yhteistyökumppanit. Lisäksi suomalainen persoonallisuus on ”vaatimaton ja kuunteleva”, ja sitä arvostetaan kehittyvissä maissa.

JATKUVAA MUUTTOA

Kun Mari Tikkanen syntyi keväällä 1971, hänen isänsä työskenteli YK:n kehitysrajajärjestössä UNDP:ssä Turkissa. Sieltä isä jatkoi järjestön Bangladeshin-toimistoon. Tikkanen kävi japanilaista esikoulua pääkaupungissa Dhakassa.

Hän oli seitsemänvuotias, kun perhe muutti Helsinkiin.

Kaksi vuotta myöhemmin hän asui Abidjanissa

Norsunluurannikolla, Ranskan entisessä siirtomaassa. Isä oli saanut töitä Afrikan kehityspankista.

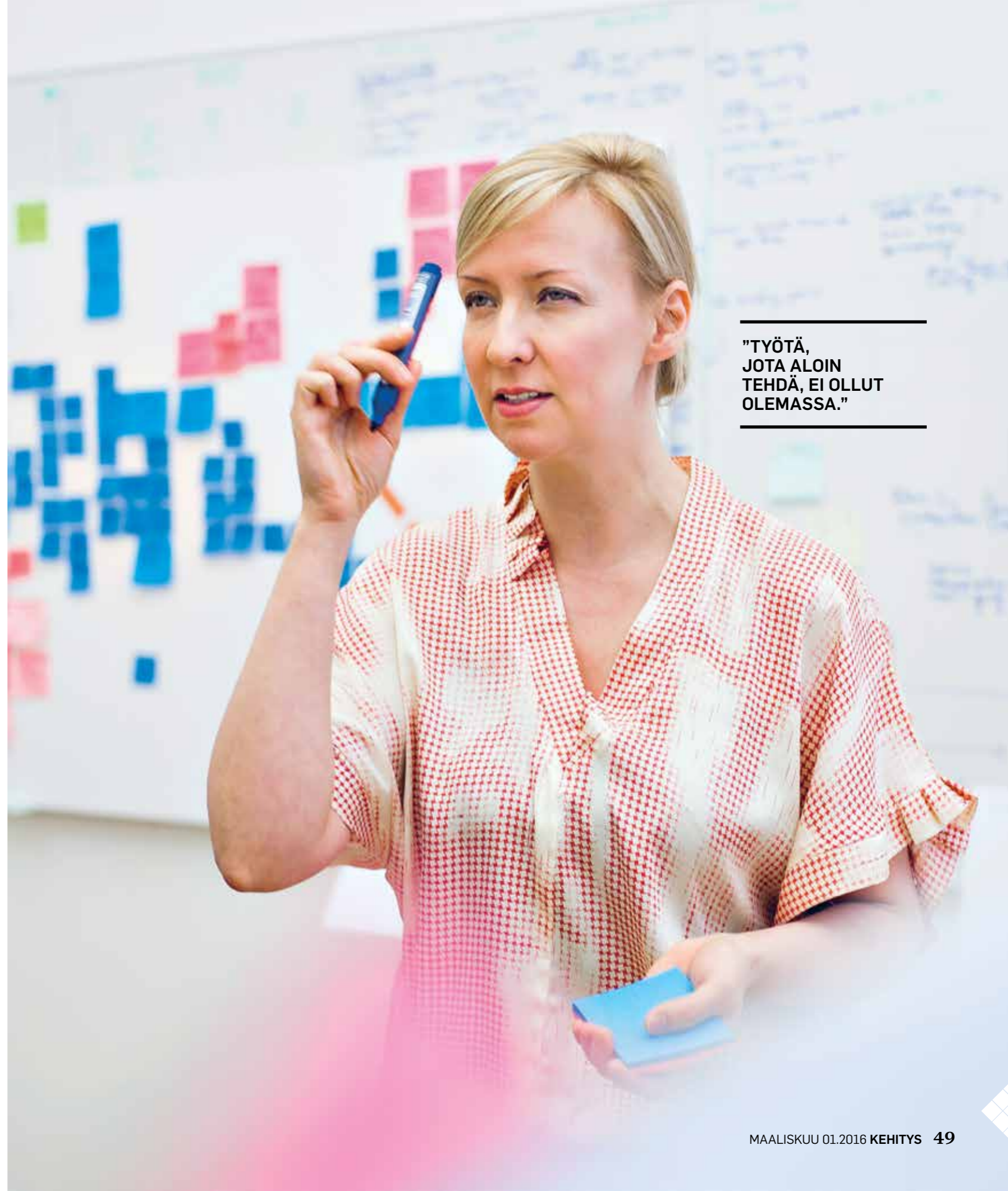
Tikkanen tunsu saapuneensa paratiisiin.

Abidjan oli ”pikku-Pariisi”, moderni afrikkalainen kaupunki, jossa hän kävi englanninkielistä koulua ja oppi luistelemaan. Hän sai paikallisia ystäviä kotikadulta ja oppi heiltä ranskan kielen. Tikkasen elivät kuten paikalliset asukkaat, ilman puhelinta ja televisiota.

Mutta viiden vuoden kuluttua oli palattava Suomeen.

Tikkanen valmistui ruotsinkielisestä lukiosta Espoosta ja jatkoi Svenska social- och kommunalhögskolaan Helsinkiin. Sosiaalityöntekijän tutkintoon kuului harjoittelu. Hän tahtoi Pakistaniin Aurat Foundation -kansalaisjärjestöön, joka edistää naisten oikeuksia.

Kohta Tikkanen työskenteli Nurpurshahin slummissa pääkaupungin Islamabadin

”TYÖTÄ, JOTA ALOIN TEHDÄ, EI OLLUT OLEMASSA.”

liepeillä. Siellä asui lähinnä pakolaisia, etenkin Afganistanista.

Tikkanen kiersi koteja järjestön terveysneuvojan kanssa. Naisilla ei ollut oikeuksia, he eivät saaneet hoitoa edes vaivoihinsa. Eräs nainen riisui burkhansa ja paljasti päänsä, joka oli vihreän liejun peitossa. Hänen hiuspohjansa oli pahasti tulehtunut.

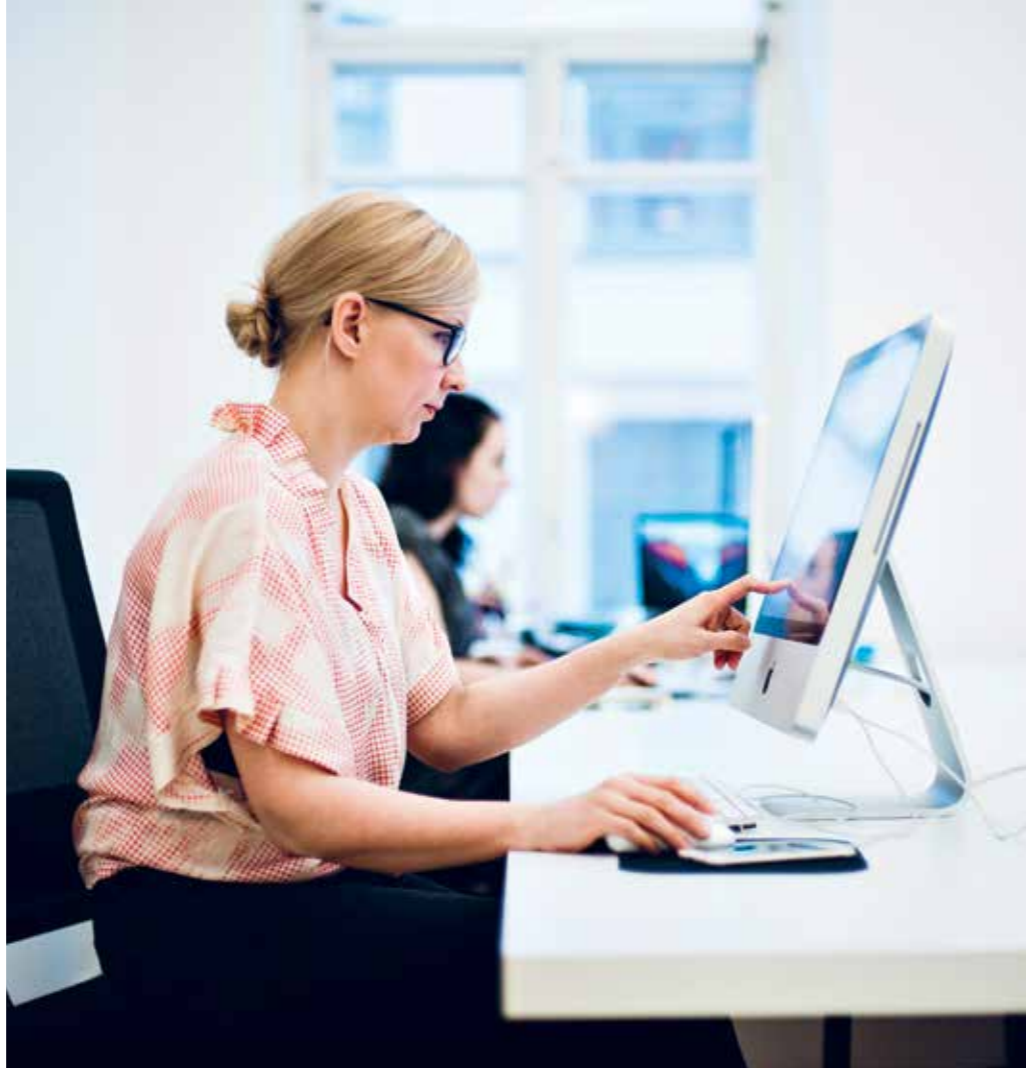
Yhdestä kodista löytyi vammaisen tytön kahlittuna. Vanhemmat kävivät töissä ja pelkäsivät, että muuten tyttö katoaisi ja joutuisi pahoihin käsiin.

Naiset eivät ikään kuin olleet olemassa, Tikkanen sanoo.

Aurat-järjestön vierailut slummissa raivostuttivat osaa miehistä. Eräänä päivänä kaksi miestä astui burkhiin pukeutuneina järjestön toimistoon ja kuristi naislääkärin kuoliaaksi. Slummissa oli huhuttu, että järjestö tarjosi aborttipalveluja naisille.

PAKISTANIN OPIT

Vuosi Pakistanissa vaikutti Mari Tikkaaseen syvästi. Hänestä naisille pitää taata ihmisoi-keudet ja terveydenhuolto, kuten mahdolli-

Mari Tikkanen yritys M4ID kehittää luovia ratkaisuja äitien ja lasten olojen parantamiseksi.

KÖYHIEN NAISTEN ASEMA EI OLE PARANTUNUT TARPEEKSI MAAILMASSA.

suus perhesuunnitteluun, sillä muuten yhteiskuntaan ei voi osallistua.

Jos on raskaana jatkuvasti, edes keho ei kestä, hän ajatteli.

Tikkanen teki Pakistanin väestöohjelmasta lopputyönsä social- och kommunalhögskolaniin. Hän jatkoi aiheen tutkimista London School of Economics and Political Science -yliopistossa ja valmistui kehitystutkimuksen maisteriksi vuonna 1998.

Ura alkoi vapaaehtoistyöntekijänä, kunnes hän pääsi yhteisökoordinaattoriksi African Medical and Research Foundationin Lontoon-toimistoon.

Vuonna 2000 hän siirtyi Kansainväliseen perhesuunnittelujärjestöjen liittoon IPPF:ään, joka oli myös Lontoossa, ja sieltä YK:n väestörahoitukseen UNFPAan New Yorkiin. Presidentti George W. Bush oli juuri evännyt Yhdysvaltojen 34 miljoonan dollarin tuen UNFPALLE.

Väestörahoitus julkisti ensimmäisen kam-

panjansa *34 Million Friends*.

Yksi suunnittelijoista oli Tikkanen. Kampanjalla pyrittiin keräämään 34 miljoonaa, dollari lahjoittajaa kohti. Summa saatiin kokoon, ja järjestö pystyi jatkamaan projektejaan.

Tikkanen viihtyi New Yorkissa. Ystäviensä kautta hän tapasi myös Joseph Wrightin, joka työskenteli Maailmanpankissa Washingtonissa. He alkoivat seurustella. Välimatka tuntui pitkältä, joten pariskunta päätti hakea työtä samasta kaupungista.

Työpaikat löytyivät Intian pääkaupungista Delhistä.

Wright siirtyi Maailmanpankin Intian-toimistoon. Tikkanen aloitti WHO:n Kaakkois-Aasian-toimistossa. Hän työskenteli viestinnässä ja oli kehittämässä kampanjoita, kuten maailman suurinta tuhkarokon vastaista projektia Bangladeshiin. Yhteensä 35 miljoonaa lasta rokotettiin.

Sitten Tikkanen tuli raskaaksi.

Tikkanen ja Wright aikoivat jäädä Intiaan. Yhtäkkiä Wrightille tarjottiin töitä Suomesta, ja aviopari muutti Helsinkiin.

PALJON TEHTÄVÄÄ

On tammikuu 2016, ja Mari Tikkanen palaa M4ID:n projekteihin. Äitien ja lasten terveydestä on käynnissä kahdeksan projektia, joista useita rahoittaa Bill ja Melinda Gatesin säätiö.

M4ID tutki projekteja varten synnytysosastoja Nigeriassa, Ugandassa, Keniassa ja Intiassa.

Esimerkiksi ugandalaisessa sairaalassa on päivittäin keskimäärin 200 synnytystä ja 5–8 kättilöä. Lapsia syntyy kuin liukuhihnalta. Synnyttäjät eivät tienneet, mitä heille tapahtuisi, sillä kukaan ei ehtinyt neuvoa heitä. Synnytysten hoidosta puuttui kokonaiskuva, Tikkanen sanoo.

Kättilöt kertoivat kiireestä, synnyttäjät epä tietoisuudesta ja odottelusta.

M4ID:n ratkaisussa synnytys tulkitaan raskaudesta alkavaksi palvelupoluksi, jossa nainen saa tietoa raskauden vaiheista. Synnytysosaston sekavuutta helpottaa esimerkiksi lattiaan maalattu vihreä linja, jota pitkin nainen kävelee ilmoittautumaan.

Kättilöille kaavaillaan digitaalista laitetta, joka ohjaa heitä synnytyksen vaiheissa.

Synnytysosastoja taas voi uudistaa pienin muutoksin. Tikkanen ottaa esimerkiksi vanhat sängyt. Modernit sairaalasängyt ovat kalliita. Siksi ajatuksena on hankkia vain uudet patjat, jotka suunnitellaan siten, että niiden päätyä voi kohottaa.

Parhaillaan M4ID:llä on toistakymmentä projektia, kuten kansainvälinen kampanja naisten ja lasten tärkeimmistä kuolinsyistä. Useimmat niistä liittyvät naisiin.

Köyhien naisten asema ei ole parantunut tarpeeksi maailmassa, Tikkanen sanoo.

Hän tietää kyllä, että lapsi- ja äitiyskuolemat ovat vähentyneet. Silti vuosittain kuole-

kuusi miljoonaa naista ja lasta turhaan. Suurin vastuu äideistä ja lapsista kuuluu kehittyvien maiden johtajille, joiden pitäisi panostaa voimakkaasti heidän hyvinvointiinsa.

”Naisten osuus valtioiden budjeteista on todella pieni”, Tikkanen toteaa.

Hänen mielestään naisten puolestapuhujia ei ole tarpeeksi. Kehittyviä maita johtavat valtaosin miehet, eivätkä naiset pääse mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Jokaisella naisella pitää olla oikeus ainakin perusterveydenhuoltoon, Tikkanen sanoo. Siihen hän haluaa vaikuttaa. Hänen ideomansa yritys M4ID syntyi vahvasta uskosta siihen, että kehitysmaiden naisten oloja voi parantaa. Tikkanen kuvailee itseään optimistiseksi, itsepäiseksi ja pitkämieliseksi. Sellaiseksi, joka ”jaksaa pinnistää loppuun asti”.

Sen M4ID:n työntekijätkin ovat huomanneet.

Mari Tikkanen sai heiltä lahjaksi maskotin. Se on terrierin näköinen koira, jolla on siivet. •

MARI AYHAN TIKKANEN

IKÄ: 44

KOULUTUS:

Kehitystutkimuksen maisteri London School of Economics and Political Sciences -yliopistosta

TYÖ: Marketing for International Development eli M4ID-yrityksen toimitusjohtaja

PERHE: Aviomies Joseph Wright ja kaksi lasta

HARRASTUKSET: Jooga, kävely ja lukupiiri

Kehitysmaiden TALOUDET KESKIÖÖN

Suomen kehityspolitiikkaa päivitettiin varojen ja maailman muutosten mukaiseksi.

PERINTEISESTI morsianten hääpuvuissa tulee olla ”jotain uutta, jotain vanhaa, jotain lainattua ja jotain sinistä”. Sanonnalla voisi kuvailla myös Suomen uutta kehityspoliittista ohjelmaa.

Ohjelma on hyväksytty helmikuussa ja parhaillaan eduskunnan käsittelyssä. Se noudattelee pitkälti pääministeri **Juha Sipilän** (kesk) hallitusohjelman kehityspoliittisia linjauksia viime keväältä. Ne puolestaan ohjasivat kehitysyhteistyön määrärahaileikkauksia viime syksynä.

Tämän vuoksi voi hyvin sanoa, että ohjelmaa on toteutettu jo ennen kuin se julkaistiin.

Uusiksi asioiksi ohjelmassa voi laskea esimerkiksi muuttoliikkeiden nousun vah-

vasti osaksi kehityspolitiikkaa ja sen, että ohjelma on selvästi ”suomalaisempi” kuin viime hallituskaudella. Näin toteaa Pohjoismaisen Afrikka-instituutin johtaja **Iina Soiri**, joka työskenteli neuvonantajana ulkoministeriössä vuosina 2011–2012 ja vastasi edellisen linjauksen laatimisesta.

Kuluvalla hallituskaudella esimerkiksi Suomen kahdenvälisiä kehitysyhteistyörahoituksia lisätään Somaliassa ja Etiopiassa niiden nykyisistä tasoista.

Somalia on merkittävä muuttoliikkeiden lähtömaa. Etiopia on muuttoliikkeiden lähtö-, kauttakulku- ja vastaanottajamaa. Myös tulokset kahdenvälisestä kehitysyhteistyöstä Etiopian kanssa ovat hyviä, ja erityisesti vesi- ja opetussektoreilla tulokset ovat olleet parempia kuin yhdenkään toisen afrikkalaisen yhteistyömaan kanssa.

Muuttoliikkeet ja etenkin pakolaiskriisi näkyvät myös Lähi-idän korostumisessa.

Ohjelman mukaan kehitysavulla pyritään myös ehkäisemään muuttoliikkeitä ja parantamaan konfliktipesäkkeiden lähialueiden mahdollisuuksia selvittää pakolaisten vastaanottamisesta. Muuttoliikkeiden hiltintä korostuu monien muidenkin valtioiden linjauksissa.

”Kriittinen kysymys kuuluu, pystymmekö vaikuttamaan muuttoliikkeiden hillintään aiempaa enemmän, kun kehitysyhteistyön määrärahoja on leikattu niin paljon”, Soiri sanoo.

Hänen mielestään ohjelmassa korostuu aiempaa enemmän myös se, mitä Suomi tekee ja ajaa kehityspolitiikassa.

”Selonteon perusvire on selvästi kansallisempi.”

MUUTAMIA ESIMERKKEJÄ, MITEN SUOMI VASTAA TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSEEN HALLITUSKAUDELLE 2015–2018:

PAKOLAISKRIISI

LISÄTUKEA PAKOLAISTEN LÄHTÖ-, KAUTTAKULKU- JA VASTAANOTTOMAILLE

YK:N UUDET KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET JA SITOVA ILMASTOSOPIMUS

KESTÄVÄN KEHITYKSEN INVESTOINTEJA KEHITYSMAISSA YLI 0,5 MILJARDILLA EUROLLA

KEHITYSMAIDEN TOIVE KAUPASTA JA INVESTOINNEISTA

YKSITYISSEKTORIN TUKIMUOTOJEN UUDISTAMINEN

SUOMEN HEIKENTYNYT TALOUSTILANNE

KESKITTÄMINEN KEHITYSPOLITIIKAN PAINOPISTEISIIN MÄÄRÄRAHA- JA HENKILÖSTÖLEIKKAUSTEN SEURAUKSENA

KEHITYSPOLITIIKAN PAINOPISTEET JA MÄÄRÄRAHOJEN JAKAUTUMINEN VUONNA 2016, MILJ. EUROA

NAISTEN JA TYTTÖJEN OIKEUDET JA ASEMA

VESI, RUOKATURVA JA ENERGIA SEKÄ ILMASTONMUUTOKSEN JA LUONNONVAROJEN HALLINTA

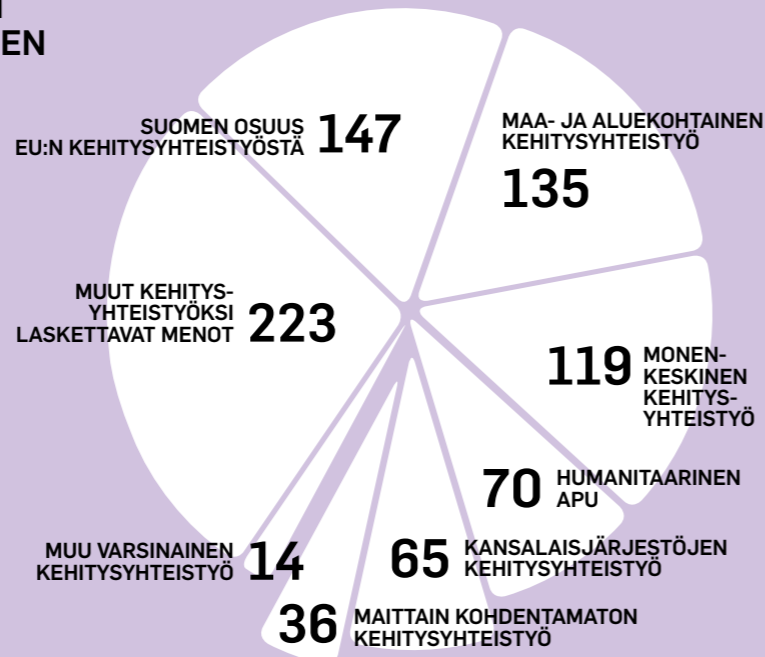

KEHITYSMAIDEN TALOUS-ELÄMÄ JA TYÖPAIKAT

YHTEISKUNTIEN DEMOKRATIA, TOIMINTAKYKY JA VEROTUS

Painopisteet ohjaavat Suomen kehityspolitiikkaa. Niitä toteutetaan myös Euroopan unionin, kansainvälisten rahoituslaitosten ja YK-järjestöjen kautta.

VANHA: PAINOPISTEET JA TOIMINTATAPA

Iina Soirin mielestä ohjelma ei muuta Suomen kehityspolitiikan peruslinjaa.

”Suomen kantavana ajatuksena säilyy ihmisoikeusperustaisuus, koska Pohjoismaissa ihmiset ovat tasa-arvoisia ja oikeutettuja ihmisarvoiseen elämään.”

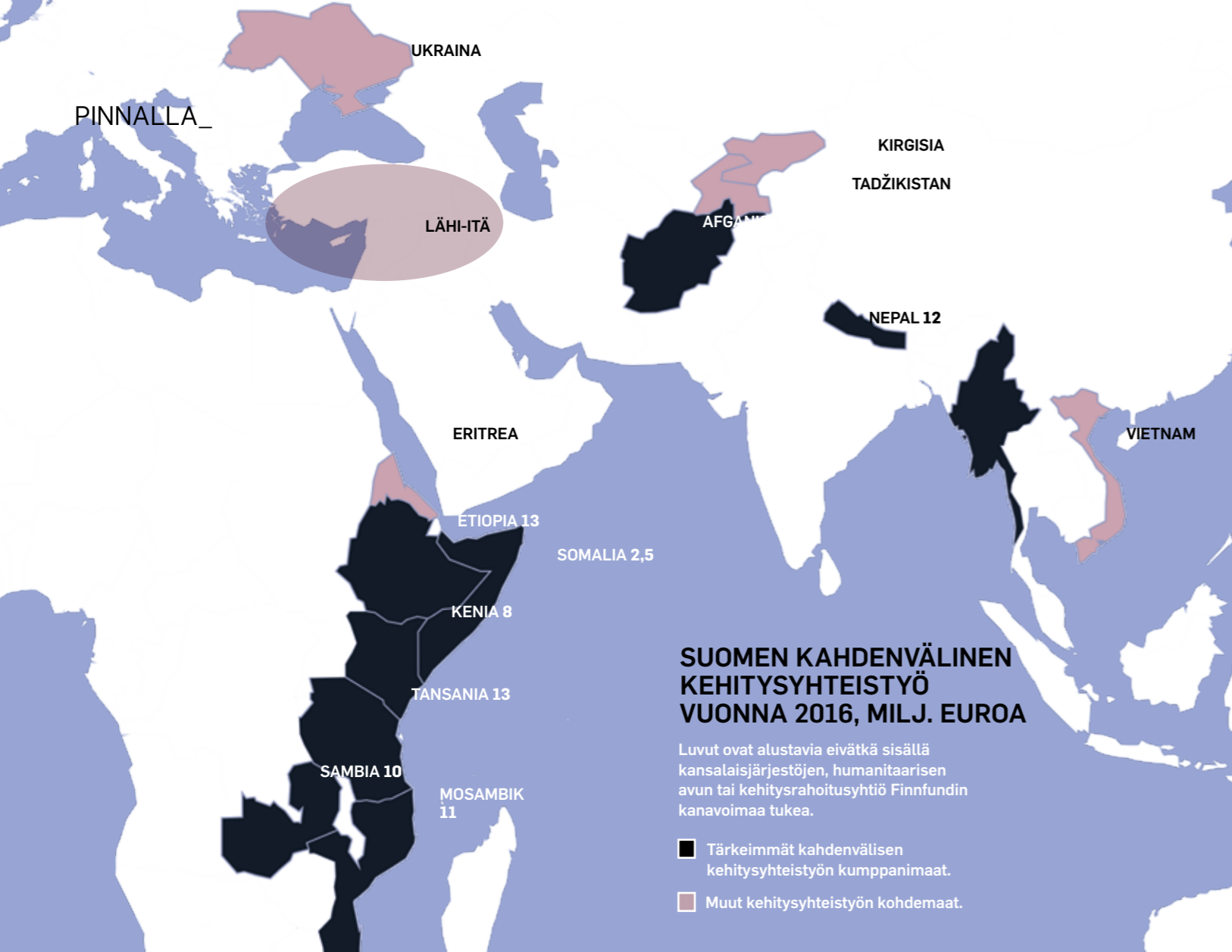
Kehitysyhteistyössä on valittu neljä painopistettä, jotka ovat naisten ja tyttöjen asema, yhteiskuntien demokraattisuus ja toimintakyky, kehitysmaiden talouksien kehittäminen sekä ruokaturva, veden ja energian saatavuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Ne noudattavat pitkälti sitä, mitä Suomi on jo pitkään tehnyt kehityspolitiikassaan.

Otetaan esimerkiksi panostus naisiin ja tyttöihin. Vaikka yleistuki kouralliselta YK-järjestöjä on jouduttu lopettamaan käytännössä kokonaan leikkausten vuoksi, tuki kes-

keisille toimijoille jatkuu. Näitä ovat tasa-arvojärjestö UN Women, väestörahoisto UNFPA ja lastenavun rahasto Unicef. Tosin näidenkin järjestöjen tukea on jouduttu supistamaan.

Jo edellisellä hallituskaudella alettiin kiinnittää huomiota kehitysmaiden kykyyn kasvattaa verotuloja ja rahoittaa omat menonsa. Soirin mielestä lähestymistapa on nyt hieman erilainen.

Ennen oli tärkeää muuttaa pelisääntöjä, jotka koskevat kansainvälisen yritystoiminnan verottamista ja verotulojen jakamista valtioiden kesken. Nyt asiaa lähestytään teknisemmin: ohjelmassa painotetaan lähinnä kehitysmaiden viranomaisten kouluttamista, jotta he pystyisivät verottamaan alueensa yritystoimintaa sääntöjen mukaisesti.

LAINATTUA: YRITYKSET

Jotain lainattua -osioon kuuluu puolestaan se, kuinka vahvasti kehityspoliittisessa ohjelmassa korostuu kehitysmaiden talouselämän kehittäminen. Sama suuntaus näkyy myös monien muiden länsimaiden kehityspoliitiikassa.

Konkreettisin panostus on kehityspoliittisen finanssisijoitusinstrumentin luominen. Tällä tarkoitetaan sellaisen taloudellisen toiminnan tukemista kehitysmaissa, joka tuottaa voittoa ja jonka varat voidaan sijoittaa uudelleen. Kuluvana vuonna Suomi on varannut siihen 130 miljoonaa euroa, joka käytetään pääosin kehitysrahoitusyhtiö Finnfundin vahvistamiseen.

Esimerkiksi Britannian hallitus päätti korottaa kehitysrahoitusinstituutio CDC:nsä

pääomaa 735 miljoonalla punnalla eli lähes miljardilla eurolla kolmen vuoden aikana.

Iina Soirin mielestä suuntaus vastaa osin Afrikan toiveita.

Talouden kehittäminen ja työpaikat ovat ykkössijalla myös Afrikan unionissa, joka linjasi ensi kertaa maanosan yhteisiä kantoja, kun globaaleja kehitystavoitteita laadittiin YK:ssa.

Soirin mielestä on pohdittava, miten Suomen ja Afrikan maiden tavoitteet sovitaan yhteen talouselämän kehittämisessä, kun kansallisista lähtökohdista tehty uusi kehityspoliittinen ohjelma korostaa aiempaa vähemmän kumppanimaiden omistajuutta kehityksestään.

Entä mikä kehityspoliittisessa ohjelmassa on sinistä?

Ohjelmaa voi tulkita poliittisen värin kautta, sillä Suomessa on ensi kertaa kokoomuslainen kehitysministeri, **Lenita Toivakka**. Sinistä voi nähdä myös yritysten korostumisessa. Edellisessä kehityspoliittisessa ohjelmassa painotettiin kansalaisyhteiskuntien vahvistamista ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten auttamista.

Yritysten korostuminen on toisaalta myös luonteavaa, sillä osa Afrikan maista on tullut uuteen vaiheeseen. Kansalaisten koulutus- ja terveystaso on noussut huomattavasti, ja perinteisen kehitysyhteistyön tarve on vähentynyt.

Nykyisin Kenian kaltaisille alemman keskitulotason maille on olennaista, mistä kasvavalle väestölle saadaan työpaikkoja. Luonnollinen vastaus tähän on: yrityksistä.

KOLUMNI _

PASI HELLMAN

PAKKO MITATA

Nykyisin ollaan yhtä mieltä siitä, että kehitysyhteistyön tuloksia on mitattava. Mutta mitä pitää mitata ja miten, kysyy Pohjoismaisen kehitysrahaston toimitusjohtaja Pasi Hellman.

EI VOI JOHTAA eikä parantaa sitä, mitä ei voi mitata, sanoi **Peter Drucker**, yksi modernin liikkeenjohdollisen ajattelun kantaisista. Kehitysyhteistyöhön ryhdyttiin yli puoli vuosisataa sitten. Aiemmista teoista ja erheistä on opittu, ala on ammattimaistunut, ja tulosten mittaamista korostavat nykyisin kaikki.

Jotta kehitysyhteistyön tuloksista voidaan puhua, kehitysyhteistyö pitää ensin määritellä. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöllä OECD:llä on virallinen kehitysapu ODA, joka on kansainvälisesti hyväksytyin määritelmä. ODAssa on paljon alaluokkia ja kategorioita. Jokaisessa niistä voidaan saavuttaa erilaisia tuloksia.

Humanitaarinen apu on yleisimmin hyväksytty kehitysavun muoto. Mutta miten mitataan sen tärkein tulos, ihmisten pelastuminen?

KEHITYSAVULLA tuetaan myös yrityksiä. Toisaalta osa valtion yritystuiksi määriteltävästä rahankäytöstä voidaan luokitella kehitysavuksi.

Esimerkiksi Finnpartnership tukee kumppanuutta kehitysmaiden kanssa ja innovaatio- ja tutkimuskeskus Tekes yritysten liiketoimintaa kehitysmaissa. Kummankin rahoituksella saadaan aikaan kehitystä: taloudellista toimintaa, kasvua ja työllisyyttä kehitysmaissa.

Samalla edistetään suomalaisten yritysten kansainvälistymistä ja kotimaan työllisyyttä. Kun tavoitellaan näin erilaisia tuloksia, mitä pitää mitata ja miten asioita painottaa?

Julkinen kansainvälinen ilmastorahoitus on valtaosin myös kehitysapua.

Ilmastonmuutoksen hillinnän tulokset, keskeisimpänä hiilidioksidipäästöt, ovat helpohkosti mitattavissa. Entä kuinka mitataan sopeutumista ilmastonmuutokseen? Kuten sitä, että pienviljelijän elinkeino on vähemmän altis äärimmäisille sääolosuhteille, jos hänelle voidaan tarjota sopivampia viljelymenetelmiä tai tarkempia sääennusteita.

Suomi voi tukea YK-järjestöä kehitysyhteistyövaroilla. On mahdollista, että suomalainen palkataan korkeaan tehtävään järjestössä, mikä edistää Suomen vaikutusvaltaa. Kehitysyhteistyön tuloksellisuuteen sillä ei ole vaikutusta. Miten tuloksia pitäisi mitata?

Valtion tukea suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön on leikattu. Leikkaukset ovat johtaneet irtisanomisiin järjestöissä. Järjestöt ovat niistä huolissaan, vaikka työllistäminen Suomessa ei ole kuulunut niiden kehitysyhteistyön tavoitteisiin.

Myönteisen päätöksen saanut turvapaikanhakija saa tukea, jotta hän sopeutuisi yhteiskuntaan ja pystyisi antamaan panoksensa Suomen kansantuotteen kasvuun. Osa hänen ensimmäisen vuoden kuluistaan voidaan laskea kehitysyhteistyöksi. Tällöin kehitysyhteistyöllä vahvistetaan yhteiskunnan rakenteita, mitä ei oteta huomioon kehitysyhteistyön tulosten arvioinnissa.

ALBERT EINSTEIN TOTESI: "JOS KESKITYTÄÄN VAIN MITATTAVISSA OLEVIIN ASIOIHIN, VOI OLLA, ETTÄ JOKIN VAIKEAMMIN MITATTAVA ASIA JÄÄ LIIAN VÄHÄLLE HUOMIOILLE."

ESIMERKIT OSOITTAVAT, että kehitysyhteistyön tuloksellisuutta on vaikea mitata. Vaikeutta lisää se, että varoja myönnetään hyvin erilaisista syistä.

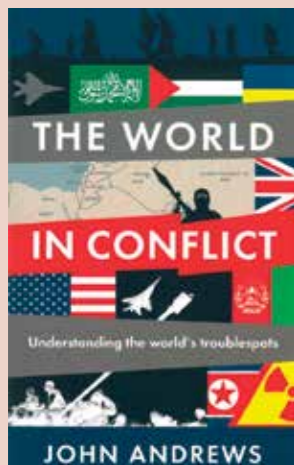
Kehitysyhteistyön tulosten pitäisi tulla ensisijaisia tavoitteita, mutta kylkiäisenä voi tulla muitakin hyötyjä. Joskus ne vahvistavat kehitysyhteistyön hyväksyttävyyttä ja tuloksia, toisinaan ne ovat ristiriidassa kehitystavoitteiden kanssa.

On tärkeää, että julkisilla varoilla rahoitettua työtä mitataan. Se on vaikeaa myös Suomessa. Miten esimerkiksi mitataan valtion budjetin toteuttamisen tuloksellisuutta?

On hyvä muistaa suhteellisuusteorian isän **Albert Einsteinin** sanat: "Mittaamisessa on olennaista se, mitä mitataan tai jätetään mittaamatta, ja se, mitä voidaan mitata ja mitä ei. Jos keskitytään vain mitattavissa oleviin asioihin, voi olla, että jokin vaikeammin mitattava asia jää liian vähälle huomiolle."

AINA VAIN SOTAA

Sodat ovat muuttaneet luonnettaan, eivätkä ne välttämättä lopu lainkaan.

JOHN ANDREWS.
The World in Conflict.
The Economist, 2016.

Jos kaikki kahdeksanvuotiaat oppisivat meditoimaan, maailmasta ka-toaisi väkivalta yhdessä sukupol- vessa”, tiibetinbuddhalaisten keu- lakuva Dalai Lama on todennut. Brittiläisen toimittajan John Andrews in mielestä Dalai Lama on väärässä. Jos nykyaika antaa jotain osviittaa tulevaisuuteen, ihminen on myös vastaisuudes- sa taipuvainen väkivaltaan, jotta saisi muut toimi- maan tahtonsa mukaisesti.

Andrews on pitkäaikainen *The Economist*-leh- den ulkomaantoimittaja. Hän on työskennellyt myös *The Guardianissa* ja NBC- uutiskanavalla.

Kirjassaan *The World in Conflict* Andrews ker- taa 2000-luvun tapahtumia: Yhdysvallat on liittolaisineen hyökännyt Afganistaniin ja Irakiin. Bri- tannia ja Ranska ovat pakottaneet ilmaiskuin Li- byan vaihtamaan hallintoaan. Venäjä ja Georgia ovat sotineet keskenään.

Samaan aikaan ydinasevaltiot Intia ja Pakis- tan kyräilevät toisiaan Kashmirissa. Koreoiden rauhansopimuksesta ei ole tietoaakaan. Kiinan naapurustossa puidaan rajakiistoja maalla ja me- rellä.

”Kukaan ei voi olla varma siitä, etteikö kiista kallonpalasta tai merialueesta voisi johtaa aseel- liseen yhteydenottoon joko suunnitellusti tai in- himillisestä erehdyksestä”, Andrews kirjoittaa.

Hän ei kiistä tilastoja, joiden mukaan maail- massa soditaan ja niissä kuolla aikaisempaa vä- hemmän. Kun ensimmäisessä maailmansodassa kuoli neljän vuoden aikana arviolta 16 miljoonaa ihmistä, 2000-luvun alun aseellisissa konflikteis- sa menehtyi keskimäärin 55 000 ihmistä vuodessa. Sodat ovat muuttaneet luonnettaan. Andrews viittaa asymmetriseen sotaan, jossa varustukse- ltaan heikompi osapuoli turvautuu sissisotaan, ko- titekoiisiin pommeihin ja itsemurhaiskuihin. Se on pitkittänyt sotia, koska ne eivät välttämättä lopu lainkaan: Yhdysvallat lähti Afganistaniin vuon-

na 2001 eikä ole vielä kukaan kotiuttanut kaikkia joukkojaan. Irakissa se viipyi kahdeksan vuotta.

Andrews lainaakin Yhdysvaltojen entistä ul- koministeriä Henry Kissingeriä, joka tappiollisen Vietnamin sodan jälkeen totesi: ”Sissit voittat- vat, jos eivät häviä. Perinteiset armeijat häviävät, jos eivät voita.”

LAAJAT VERKOSTOT

John Andrews in kirjaa voi lukea yleiskatsaukse- na nykyisistä konflikteista tai hakuteoksena yk- sittäisistä alueista tai valtioista. Se jakautuu osi- oihin, jotka selvittävät yksityiskohtaisesti Lähi- idän, Afrikan, Euroopan, Amerikoiden ja Aasian konfliktien taustat, toimijat ja tulevaisuuden nä- kymät.

E erityisen huolella Andrews paneutuu islamis- tisten ryhmien syntyhistoriaan, verkostoihin ja tavoitteisiin.

Ryhmien lähtökohdan hän palauttaa 1980- luvun Afganistaniin, jossa Yhdysvallat tuki mu- jahideenejä, neuvostoliittolaisia joukkoja vastaan taistelleita sissejä. Islamistisen verkoston laajuut- ta hän selittää sosiaalisen median hyödyntämi- sellä ja toiminnan hajauttamisella itsenäisiksi mutta esimerkiksi al-Qaidan nimissä operoiviksi soluiksi.

Andrews muistuttaa, että al-Qaidan tai isla- milaista valtiota havittelevan Isisin taistelijat pe- rustelevat toimintaansa uskonnolla, mutta yhtä lailla taustalla on länsivastaisuutta tai halua kos- taa läheisen kuolema.

”Pakistanissa jokainen Yhdysvaltojen lennok- ki-isku auttaa paikallisia islamistisia ryhmiä vär- väämään uusia taistelijoita”, Andrews toteaa.

Osa myös pakenee köyhyyttä tai tylsyyttä. Maailman vakauttamiseksi Andrewsilla ei ole muuta ratkaisua kuin tarjota nuorille työtä ja toi- meentuloa, kitkeä korruptio ja parantaa hallinto- järjestelmiä. Islamin on myös uskontona sopeu- duttava nykyaikaan, hän kirjoittaa.

AL-QAIDAN TAI ISISIN TAISTELIJAT PERUSTELEVAT TOIMINTAANSA USKONNOLLA, MUTTA YHTÄ LAILLA TAUSTALLA ON LÄNSIVASTAISUUTTA TAI HALUA KOSTAA LÄHEISEN KUOLEMA.

ELINA VUOLA (TOIM.).
Uskonto ja kehitys.
Näkökulmia suomalaisen
kehitysyhteistyöhön ja
-tutkimukseen. Suomalaisen
Kirjallisuuden Seura, 2015.

KIRKKO, KOULU JA KLINIKKA

USKONTOA ei voida sivuuttaa, kun pu- hutaan kehityksestä, toteaa akademia- professori Elina Vuola toimittamassaan kirjassa *Uskonto ja kehitys*. Vaikka globaali poh- joinen maallistuu, etelässä uskonnon asema on vahva. Islam ja kristinusko leviävät etenkin Afri- kassa.

Monissa kehitysmaissa kirkot ja uskonnollis- taustaiset järjestöt huolehtivat tehtävistä, jotka Suomen kaltaisissa maissa kuuluvat julkiselle val- lalle. Virallisen kehitysavun lisäksi järjestöt saavat tukea laajasta kansainvälisestä verkostostaan.

Vuola korostaa uskonnollistaustaisten järjes- tön roolia kehitysyhteistyössä. Suomessa valtio on tukenut niiden työtä vuodesta 1974 asti.

”Erityisesti Saharan eteläpuolisissa Afrikassa,

jossa valtiojärjestelmät ovat usein heikkoja, us- konnolliset yhteisöt ovat yhteiskunnan parhaiten toimivia järjestelmiä. Niillä on vahvat yhteydet ja uskottavuus ruohonjuuritasolla. Tämän vuoksi ne toimivat tehokkaina kehitysyhteistyövarojen kanavina”, Auli ja Mika Vähäkangas kirjoittavat.

Vuola tunnistaa epäilyt, jotka kohdistuvat us- konnollisiin toimijoihin kehitysyhteistyössä. Hän kuitenkin muistuttaa, että kaikki kehitysjatelu perustuu arvoille, joita tulee arvioida monipuoli- sesti ja kriittisesti.

”Esimerkkinä voi mainita sen, miten sidoksissa teollisuusmaiden kehityspolitiikka ja -interven- tiot ovat politiikkaan, länsimaisiin käsityksiin hy- västä ja arvokkaasta elämästä sekä niiden omiin taloudellisiin intresseihin.”

PALUU KOTIIN

SINI ON SUOMALAINEN sairaanhoitaja, jo- ka jouluna 2008 matkustaa Palestiinan Ra- mallahiin koulutustehtäviin. Vuosi vaihtuu, ja Gazassa syttyy sota. Sini lähtee Länsirannalta tu- tun avustusjärjestön työntekijänä huolehtimaan tais- telun uhreista.

Lähtöpäätös on helppo. Sini ei osaa elää muutoin kuin kiertämällä maailman konflikteja ja auttamalla kärsiviä. Hän hallitsee työnsä ja toistaiseksi myös mielenterveytensä.

Fuad päätyi Palestiinasta Libanonin kautta Suomeen. Hän ajaa taksia Helsingissä ja ajattelee ystäväänsä Si- niä. Heitä yhdistävät muistot Beirutin tuhosta vuonna 1982, samoin Fuadin alkutaival pakolaisena Suomessa. Fuadia epäilyttää Sinin paluu Palestiinaan.

”Katkeria ajatus: hyvissä ja turvallisissa oloissa elävil- lä on varaa ryhtyä touhuilemaan omapäisesti, seikkaile- maan paikoissa, joihin heitä ei välttämättä edes haluta.”

Fuad ei muista Palestiinaa, ja Libanonissa hän on käynyt vain kerran lähtönsä jälkeen. Vaimo kaipaa ko- tiin, omista tunteistaan Fuad ei tiedä. Lapsilla ei ole muuta kotimaata kuin Suomi.

Lopulta Fuad matkustaa Palestiinaan Sinin jäljissä. Kirjan nimi viittaa lehtoon, jossa Fuadin suku on aika- naan kasvattanut appelsiineja.

Toimittaja Marjut Helminen kuvaa asiantunte- vasti Palestiinan todellisuutta, avustustyön arkea ja pakolaisuuden syviä tuntoja. Sini, Fuad ja romaanin muut henkilöt ajattelevat, puhuvat ja toimivat vivah- teikkaasti ja siksi uskottavasti.

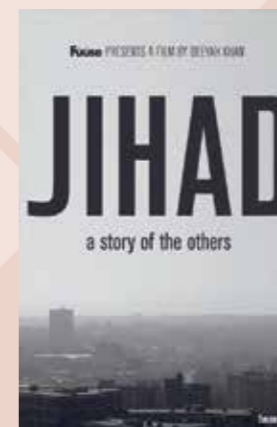

MARJUT HELMINEN.
Appelsiini-lehto.
Minerva, 2016.

USKONSOTURIT KERTOVAT

MIKSI TUHANNET nuoret muslimit hylkäävät läntisen elämänsä ja lähte- vät Syyriaan, Irakiin ja Somaliaan tais- telemaan islamistien riveissä? Millainen viesti saa miehet ryhtymään äärimmäiseen väkival- taan ja naiset kääriytymään kaiken peittävään burkkaan?

Norjassa syntynyt pakistani-laistaustainen dokumentaristi Deeyah Khan haastatteli kah- den vuoden ajan entisiä ja nykyisiä islamisteja Britanniassa. Samalla hän tapasi nuoria musli-

Maailma kylässä -festivaali
28.–29. toukokuuta 2016.
Helsingin Kaisaniemen puistossa
ja Rautatientorilla.

meja, jotka kokivat olevansa syrjässä niin valtavirrasta kuin yhteisöstään.

Keskusteluista välittyivät viha ja turhautuminen mutta myös toivo, joka voi tarjota vaihtoehdon pyhäl- le sodalle.

Khanin dokumenttielokuva *Jihad* esitetään Maailma kylässä -festivaalilla toukokuussa. Ohjaaja on paikalla haastateltavana.

VETTÄ VUORILTA

Perun rannikolla on rutikuivaa mutta Andeilla vettä riittää. Suomalaistutkijat auttavat ratkaisemaan yhtälöä.

TEKSTI TIINA KIRKAS KUVAT HEIKKI TUOMENVIRTA

Perulaisista kaksikymmentä miljoonaa eli kaksi kolmesta eläällä maakaistaleella Tyyntenmeren ja Andien vuoriston välissä. Rannikkokaupungit houkuttavat väkeä, vaikka ne sijaitsevat kuivalla aavikolla. Pohjavettä on niukalti, ja esimerkiksi pääkaupungissa Limassa sataa tuskin lainkaan.

Vesipula koettelee etenkin köyhiä kaupunkilaisia.

Juomavesi kuljetetaan Liman slummeihin säiliöautoissa, joista se kannetaan muovikanistereissa koteihin. Vaurilla asuinalueilla vesi tulee hanasta, ja sitä riittää myös uima-altaisiin.

Eniten vettä kuuluu maataloudessa. Rannikolla viljellään maissia ja hedelmiä, kuten avokadoja, appelsiineja ja mangoja. Yhä suurempi osuus maataloustuotannosta viedään ulkomaille.

”Ihmiset vaurastuvat ja kuluttavat vettä entistä enemmän”, tutkimusprofessori **Adriaan Perrels** Ilmatieteen laitokelta kertoo.

Hän johtaa Suomen Akatemian hanketta, jossa autetaan Perun viranomaisia hallinnoimaan maan vesivarantoja nykyistä tehokkaammin. Se on välttämättömyyksiä, jotta rannikon vesipula ei entisestään pahene.

Hankkeessa on tarkennettu sääennustuksia ja ilmastomalleja sekä kehitetty viranomaisten yhteistyötä. Tavoit-

teena on, että tietoa hyödynnetään monipuolisesti kaupunkisuunnittelussa ja maatalouden kehittämisessä.

Perrels muistuttaa, että Perun rannikon vesitilanteeseen vaikuttavat ilmastomuutos ja tällä hetkellä El Niño -sääilmiö.

”Yhdistelmä tarkoittaa, että epävarmuus kasvaa ja riskit suurenevät.”

KORVAUS VEDENSÄÄSTÖSTÄ

Kuivaa rannikkoa reunustavilla Andeilla riittää jokivettä. Sitä tulisi käyttää nykyistä tehokkaammin, sillä nyt viljelysten kasteluvedestä jopa 60 prosenttia valuu hukkaan, kertoo tutkija **Riina Haavisto** Ilmatieteen laitokelta.

Haavisto on kehittänyt mallin, jossa viljelijät saavat rahallisen korvauksen, jos he vähentävät vedenkulutustaan. Näin vettä riittäisi jokien yläjuoksulta alas rannikon kaupunkeihin. Rahalla viljelijät voisivat parantaa kastelujärjestelmiään.

Kaupunkilaiset taas saisivat käyttöönsä nykyistä enemmän vettä.

Toistaiseksi vain viljelijät hyötyisivät mallista. Kyselytutkimusten mukaan uhkaava vesipula ei huoleta hy-

”IHMISET VAURASTUVAT JA KULUTTAVAT VETTÄ ENTISTÄ ENEMMÄN.”

Adriaan Perrels ja Darwin Santos tarkkailevat Chancay-joen virtausta Huaralin kaupungin ja maatalousalueen rajalla Santo Domingon hydrologisen mittausaseman vieressä marraskuussa 2013.

vinvoivia kaupunkilaisia, eivätkä he myöskään halua maksaa käyttövedestä nykyistä kalliimpaa hintaa.

Ihmisten vakuuttaminen järjestelmän hyödyistä vaatii paikallisten ihmisten ja kulttuurin ymmärtämistä, Adriaan Perrels sanoo.

”Ihmisten tulee luottaa valtioon ja viranomaisiin. Perussa siihen menee vielä aikaa.” •

AQUAFUTURA

- Vuosien 2011–2016 kokonaisbudjetti on 503 590 euroa. Rahoittajat ovat Suomen Akatemia (79 prosenttia) ulkoministeriön kehitysyhteistyön tutkimusohjelmatuella ja Ilmatieteen laitos (21 prosenttia).
- Perussa pääkaupungin Liman ja Chancay-Huaralin alueella.
- Ilmatieteen laitoksen tutkijoiden lisäksi hankkeeseen osallistuu tutkijoita Perun kansallisesta ilmatieteen ja vedentutkimuksen laitoksesta SENAMHista.

Ajattelitko lähteä olympialaisiin Brasiliaan?

PATRICK CHAPPATTE/THE INTERNATIONAL NEW YORK TIMES/6.2.2016

RIO DE JANEIROSSA lienee jo suuren urheilujuhlan tuntua, kun kaupunki valmistautuu elokuusiin kesäolympialaisiin. Muun maailman huomio on sen sijaan hyttysissä, jotka ovat viime vuodesta lähtien kiihdyttäneet zikaviruksen leviämistä nimenomaan Brasiliassa.

Alkuaan Ugandasta lähtenyt ja myös Brasiliaan vuosikymmenien aikana rantautunut virus sairastuttaa ihmisen kuumetautiin, joka muistuttaa tavallista rajumpaa flunssaa. Se ei tiettävästi tapa, kuten niin ikään *Aedes aegypti* -hyttysen leviämät kelta- ja denguekuume.

Huoli liittyy epäilyihin, että zikavirus siirtyy odottavasta äidistä sikiöön ja aiheuttaa lapselle aivovaurioita tai pienipäisyttä. Parissa tapauksessa viruksen on todettu kulkeneen ihmisestä toiseen myös sukupuoliyhteydessä.

Maailman terveysjärjestö WHO arvioi, että vuoden 2016 loppuun mennessä zikakuumeeseen sairastuu nelisen miljoonaa ihmistä ennen kaikkea Amerikoissa. Osa alueen valtioista onkin

kehottanut naisia välttämään lapsen hankintaa kahden seuraavan vuoden aikana. Myös matkustamista on haluttu rajoittaa.

Nyt libanonilaissveitsiläisen **Patrick Chappatten** kuvassa kaksi hyttystä pohtivatkin, onko heistä lähtemään Brasiliaan olympialaisiin. Samaa kysyvät maailman urheiluva nuoriso ja heitä seuraavat kisaturistit. Kisäisäntiä tilanne pelottaa.

Huomiotta on jäänyt se, mikä on saanut *Aedes aegypti* -hyttysen sikiämään juuri nyt niin runsaasti. Osaselitys on, että El Niño -sääilmiö on lisännyt sateita Brasiliassa ja sen naapurimaissa. Tulvat ovat parantaneet hyttysten elinoloja ja jättäneet ihmiset niiden armoille. Hiostava kuume ei ole kannustanut ihmisiä suojautumaan vaatteilla hyttysiltä.

Samaan aikaan terveydenhoidosta on säästetty varsinkin köyhillä alueilla.

TIINA KIRKAS

**kehitys
utveckling**

JULKAISUJA
Ulkoasiainministeriö
Viestintä- ja kulttuuriosasto
Kehitysviestintä
PL 481, 00023 Valtioneuvosto

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Puhelimitse tiistaisin ja
torstaisin klo 9–11/Lönnberg
040 864 3234.

TOIMITUSNEUVOSTO
toimittaja Janne Hopsu
johtaja Gunvor Kronman
professori Liisa Laakso
toimittaja Katri Merikallio
asiamies Juha Rekola
toimittaja Jyrki Saarikoski
osastopäällikkö Pekka Puustinen
apulaisosastopäällikkö Kari Alanko
toimittaja Jukka Huusko
professori Jukka Pirttilä
toiminnanjohtaja Salla Nazarenko
osastopäällikkö Jouni Mölsä (pj.)

PÄÄTOIMITTAJA
Pasi Nokelainen
0295 351389, 050 339 5860
pasi.nokelainen@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI
Tiina Kirkas

TOIMITTAJA Päivi Ängeslevä

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Lönnberg

ISSN 0787-0418

Lehden sisältöä lainattaessa on lähde mainittava. Artikkelit edustavat kirjoittajiensa kantaa.

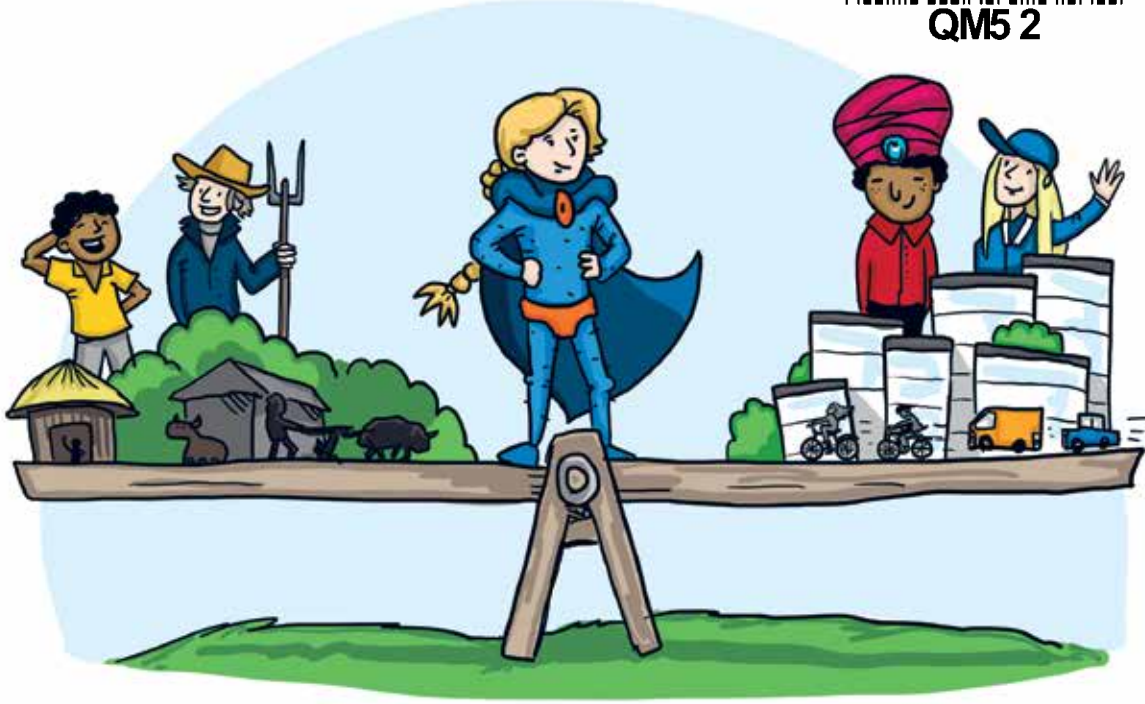
Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kehitys-Utveckling on tilaajille maksuton. Kehitys 2.2016 ilmestyy kesäkuussa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

441 017
Painotuote

Haetaan supersankareita

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 ja sen 17 tavoitetta ohjaavat kehitystä vuoteen 2030 saakka kaikkialla maailmassa – myös Suomessa.

Tavoitteena on poistaa äärimmäinen köyhyys ja taata kestävä kehitys niin talouden, ihmisten hyvinvoinnin kuin ympäristön kannalta.

Animaatio **Supersankarihommia ja kestäväää kehitystä 2030** kertoo mistä on kyse:

WWW.MAAILMA2030.FI

Katso samalla miten Suomi tukee kehitysmaita uusien tavoitteiden toteuttamisessa.
Sivustolta löytyy myös tehtäviä opetuskäyttöön.
Innehållet finns även på svenska!

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

